

СРПСКИ НАРОД

Нова ера на Балкану

Балкан, несрећни балкански народи, оруђе и жртва прохтева великих, улази данас у нову еру своје историје. У оствареном духовном јединству Европе Балкан треба да добије своје место и одређену улогу сходно својој геополитичком положају и својој економској стању.

Једна велика историска неправда треба да се исправи и да се на Балкану оствари један праведан поредак, у коме ће настојања и тежње балканских народа бити задовољене у њиховом заједничком интересу, а у корист целокупне европске заједнице.

Некада пасторче Европе, кривац за многе несреће, данас Балкан треба да постане равноправан фактор у одлучивању своје судбине и у стварању нове величине Европе, која се данас бори за своју независност и за своју мисију у свету. Овај историски преокрет у животу балканских народа дешава се данас захваљујући настојањима Великог Немачког Рајха, који и поред ратних прилика, које захтевају концентрацију пажње за војничка питања, хоће према вестима из Берлина:

«да се са целим Југоистоком створи другарски однос, да се ратне тешкоће што брже преброде, те да се на тај начин омогући да Балкан врши ону европску функцију, коју је вршио већ и раније. Исто-времено треба искључити стране силе да не би интригама онемогућиле ову сарадњу».

То су циљеви немачке политике на Балкану, чије етапно остварење треба да обезбеди у овом вулканском и запуштеном простору мир и благостање, за којима је он узалуд тежио деценијама. У ствари то је настављање традиционалне немачке политике на Балкану, где Немачка нема никаквих територијалних тежњи, већ је само желела да развије што боље економске односе са њим, јер се аграрна производња балканских народа допуњаје са индустријским капацитетом Немачке.

Отуда и тежња немачке политике за рационалним економским организовањем овог балканског подручја, да би се размена економских добара вршила што лакше и што правилније.

Отуда и жеља да и политички односи између Немачке и балканских земаља буду што бољи у духу искрене и конструктивне сарадње у обојестраном интересу.

Нико не може оспорити да су то били циљеви немачке политике на Балкану, у корист Балкана, на супрот других сила које су се служиле балканским народима као инструментима за остварење својих империјалистичких циљева. Зато је деценијама Балкан био крваво попрште, на коме су несрећни мали балкански народи пролевали нештедимице своју крв због ривалства великих. Они су веровали да се бију ради својих интереса, док су они били пиони моћних, које су ови бацали једне на друге.

Зато су повлашћивали једне да би изазвали мржњу код других; зато су сејали семе раздора на Балкану да би могли слободно да вршљају и одређују сфере утицаја.

А јадни балкански народи, не схватајући паклену игру великих, јуначки су се тукли

између себе место да у заједници раде на својој независности и на својој заједничком напретку.

У том погледу нарочито се истичала својом безобзирношћу енглеска политика, за коју је Балкан био једно варварско подручје, са чијим народима она је хтела да располаже као што ради са урођеничким племенима у Африци. Налазећи се на раскрсници њених империјалних путева, она је страховала да консолидован и свестан Балкан не буде опасност за њену политику експлоатације најбогатијих делова земаљске кугле.

Она се бојала исто тако да на Балкану не преовлада други који утицај, који би спречавао њене планове или угрожавао њене позиције у овом делу света на путу за Исток, где се налази њена главна снага и извори свију богатства и сировина.

Зато је Енглеска водила на Балкану једну од најперфиднијих политика. Зато она има на души море балканске крви, зато је она била највећи непријатељ балканске солидарности. Скупо и крваво су плаћали балкански народи свој геополитички положај на једном од важних путева енглеске трговине, као један од чворова светског енглеског господства.

У току овога рата Немачка није могла спроводити своју традиционалну балканску политику: Балкан балканским народима, због својих савезничких обавеза. Италија савојске клике ради остварења својих империјалистичких циљева довела је Немачки Рајх на Балкан мимо и противно

његовој вољи, који је лишен свих завојевачких намера према Балкану гледао другојаче на балканске проблеме.

Исправност и искреност свога става према Балкану посведочио је Немачки Рајх 1940 год. кад је одбио предлоге Молотова у погледу Балкана, које су Совјети тражили за себе.

Тада се Немачки Рајх показао као прави заштитник независности Балкана, коју улогу он данас са већим могућностима наставља за добро и срећу балканских народа и Балкана као заједнице народа, која има да изврши своју функцију. Отстрањењем кобног утицаја савојско-бадољевске клике, традиционална немачка политика на Балкану моћи ће да дође до свога изражаја, обезбеђујући Балкану независност и мир у раду и благостању, који су им толико потребни да би постигли пропуштено време и залечили ране прошлости.

Зато вести које стижу из Берлина из најмеродавнијих извора и које говоре о стварању услова за организовање новог поретка на Балкану имају далекосежан смисао и значе прекретницу у судбини Балкана, који добија могућност да оствари свој идеал.

Српски народ који је толико пропатио због себичности Енглеске и који је био велика жртва своје сентименталности, после садањих искушења прогледао је коначно и своју виталну снагу и своју конструктивност ставља у службу балканске солидарности, уверен да је у њеном остварењу његов прави интерес и да тиме најбоље служи себи и Европи.

Почиње једно ново раздобље у животу мрцвареног и напашеног Балкана и српски народ, схватајући значај ових догађаја, једнодушан је у испољавању своје радости због ове иницијативе и у својој вољи да свима својим могућностима и силама доприне да се она оствари, захваљујући истовремено најсвесрдније Великом Немачком Рајху на његовим племенитим настојањима.

Плутократско-бољшевички сватови у Москви

«Нека Јехова благослови ову везу».
(Кумови: друг Халифакс и лорд Молотов)

КОМУНИЗАМ НАЈКОБНИЈА ЗАБЛУДА ЉУДСКЕ ПОВЕСТИ

Комунизам је једна од најтежих а извесно најкобнија заблуда коју је до сад човечанство у свом историском развоју имало. Тешко и кобно већ као идеологија, која је у разним филозофским и религиозним концепцијама кроз векове налазила израза и опијала човечанство болесним, немогућим и неприродним илузијама о неком блаженству људском у стању непосредности, безотаџбинства и колективне друштвене својине свих добара, па рачунајући ту и жене и децу, без породичних веза и ограда. Колико је у тим илузијама остало подсвесних, атактичких нагона, засталих у човеку из првобитних примитивних облика друштвеног живота, идеализованих као и остале претставе давно протеклих и заборављених времена у широм света распрострањених и од толиких религија хранјених претставама о рају и рајском животу првих људи, док стварни документи о животу првих људи воде место у рају, у пећинске и је-

зерске насеобине најстаријих људских становника на земљи, — остављамо овде по страни, као и легенде о такозваном златном веку.

Теже и кобније од тих идеологија и идеолошких комунистичких претстава деловали су у историји људској покушаји остварења комунизма у организацији друштва у разним државама и код разних народа. Сви ти покушаји завршили су се досад катастрофално, шта више, они су били сами израз катастрофалних и критичких стања и епоха у историји човечанства. Такав је био несретни и кобни покушај образовања др-

жаве по Платоновим комунистичким концепцијама у Сиракузи, који се, као што је познато, завршио тешким разочарењем самога Платона, и његовим покушајем да бар нешто од свог система Државе спасе у својим Закономима, одуставши од заједница жена и од укидања поседа. И гај покушај, као и први, у којима није тешко видети прве симптоме претеће катастрофе старе грчке државе, саршио се потпуним фиаском, али је остао као стални предмет филозофских и политичких дискусија и све нових сличних покушаја кроз потоње ве-

гон у својој комунистичкој држави, предвиђајући поделу на 3 стаље — управљачи, војници и сељаци са малим занатлијама — читав свој систем базира на прва два стаљеа а за сељаке и занатлије као да и не постоје, односно постоје само као радно робље са обавезом рада без икаквих права или привилегија. И за његову државу као уосталом за целу организацију државе старог века предуслов је то ropство сеоских радних маса који је до данас остао најтамнија страна не само тих држава, него и свих било утопистичких било научних и псеудонаучних концепција, слично произашлих из урбанистичких идеја и мисли.

Није чудо што је и последњи и најкобнији од свих комунистичких идеологија и остваритеља, Карло Маркс сав изашао из урбанистичких концепција и што је исто тако по нужди сав окренут против сељаштва, као и то што то и на пракси доследно спроводе његови болшевички следбеници у свом крвавом, најкрвавијем од свих досада познатих покушаја људске историје, на телу једног живог и великог народа.

Маркс је само са својом расном способношћу да не могући бити творац нових идеја, буде вешт присвајач и адаптатор туђих идеја — као што је цео његов систем у ствари наглавачке обрнути систем Хегелове филозофије — успео да изопачи и искеркира, посуврати и унакази што је научио. Један ноторни паралитичар, лишен свих скрупула, стран словенској крви и раси, дошао је даље да те наказне Марксове идеје још наказнијим путевима и сретствима приведе у живот. Тако је од комунизма постао болшевизам, као наказна пракса једне наказне идеологије, рођене у духу једне перверзне интелигенције у једној епохи кризе и катастрофе људске цивилизације.

И није чудо што се као изрази те у кризи се налазеће первертиране, циничне, аморалне и дегенерисане културе могу тако успешно да упоређују например романи Енглеза Андоса Хакслија са оним циничним и до злочинства перверзним интелектуалцем Спендрело, и Достојевскога Беси са тим истим антиципираним типом у Ставрогину и свима његовим ниансама. И није чудо што су се Спендреловски интелектуални Енглези нашли заједно са Ставрогиновским болшевичким типовима.

Комунизам је у основи анационалан, антисељачки

Тако је и са првобитним хришћанским комунизмом, у коме има несумњиво трагова грчког утицаја, и који је био не само симптом, него најпунји израз катастрофе старе римске империје и њеног распадања. Убрзо по претварању првих хришћанских комуна у цркве, изгубили су се сви трагови комунистичке идеологије и праксе, и Црква је баш на против постала најмоћнији заштитник приватног поседа и породице, као свете установе. Готово би се могло рећи, да је сваки прогрес долазио и био условљен у историји човечанства оздрављењем од комунистичких концепција, слично оздрављењу појединог човека од неке тешке, заразне болести.

Две су карактеристичне црте комунизма, које му дају, и тако рећи предодређују га да буде не само израз, него спроводник катастрофалних стања људског друштва или државе, а то су његов досад увек нужно и битно условљени интелектуалистички, скоро искључиво урбанистички карактер и порекло, и његов исто тако стални и битно условљени антисељачки карактер. Није случај,

што су све комунистичке идеологије досад рођене у концепцијама филозофа, мудраца, етичких и религиозних учитеља, пореклом варошана, и у временима криза и катастрофалних односа варошког живота: од Платона преко првих хришћанских проповедника до многобројних твораца филозофских и религиозних утопија, као Кампанела, Тома Морус и сви други.

Варошки живот својим нагомиланом благом и свих уживања у рукама једне мањине на рачун читавих маса осуђених на оскудицу и беду уз вечити напор рада, колевка и огњиште је свих тих концепција и покушаја спасења човека уништењем поседа и својине, и тобожњим ослобођењем од рада, које се претвара у своју супротност у општу обавезу рада свију за све и за свакога, а тек на послетку, или никако, за себе.

Као тај урбанистички варошки карактер и извор комунистичких концепција, тако је стални њихов антисељачки став, јер је сељак и сељаштво својом везом за посед и за породицу вечита и најмоћнија сметња комунизму. Већ Пла-

40 милиона жртава руског народа

Није само духовна сродност ту но среди, него и исти нужни циљеви и задатци: пре свега, очувати пошто пото такозвану урбанистичку цивилизацију са свима тим перверзијама. У том се додирују и слажу с једне стране англо-америчке плутократе и болшевички привилеговани комесари са хвалама о вратоломним напрецима њихових култура, о американизацији руских градова, урбанизацији руског сељаштва, што све не стоји ни у каквој сразмери са стварним приликама и потребама самог руског народа. И слажу се и једни и други у тежњи за уништењем села и сеља-

штва, или бар за његовим дефинитивним пролетаризовањем.

Тај антисељачки став познат је свима који су на лицу места видели болшевичко село и сељака са закржљавелим не само поседом него и још више закржљавелом душом.

У Енглеској је тај процес уништења села и сељаштва, почет већ из раније, рапидно убрзан у току прошлог и овог века дефинитивно довршен. Сви напори умнијих државника свесних свих катастрофалних последица тог процеса, да га задрже и на боље окрену, сви закони за заштиту села и сеоског поседа остали су без резултата.

У духовном погледу тај процес има још страшније и кобније аспекте о чему као илустрација служи цела најновија енглеска литература, као и тај факат, да је енглеска народна поезија, уколико још постоји, дошла међу најслабије и најбезначајније од свих европских народа. Већ и сами енглески литерарни историчари

Allen Tate

(Наставак на 10-тој страни)

„То је страшно, то је ужасно!“

Говорили смо да Англо-американци воде рат туђом крвљу; било је међутим и таквих који нам нису веровали. Да ли нам не верују ни данас, после погибије невиних српских жена и деце у Нишу? Чекају ли да се то исто деси и у Београду, па да нам тек онда поверују?

За једног београдског англофила причају да је из свег гласа одобравао све што лондонски радио од унесрећеног српског народа захтева: и убијање окупаторских војника, и акте саботаже, и братоубилачки рат, све.

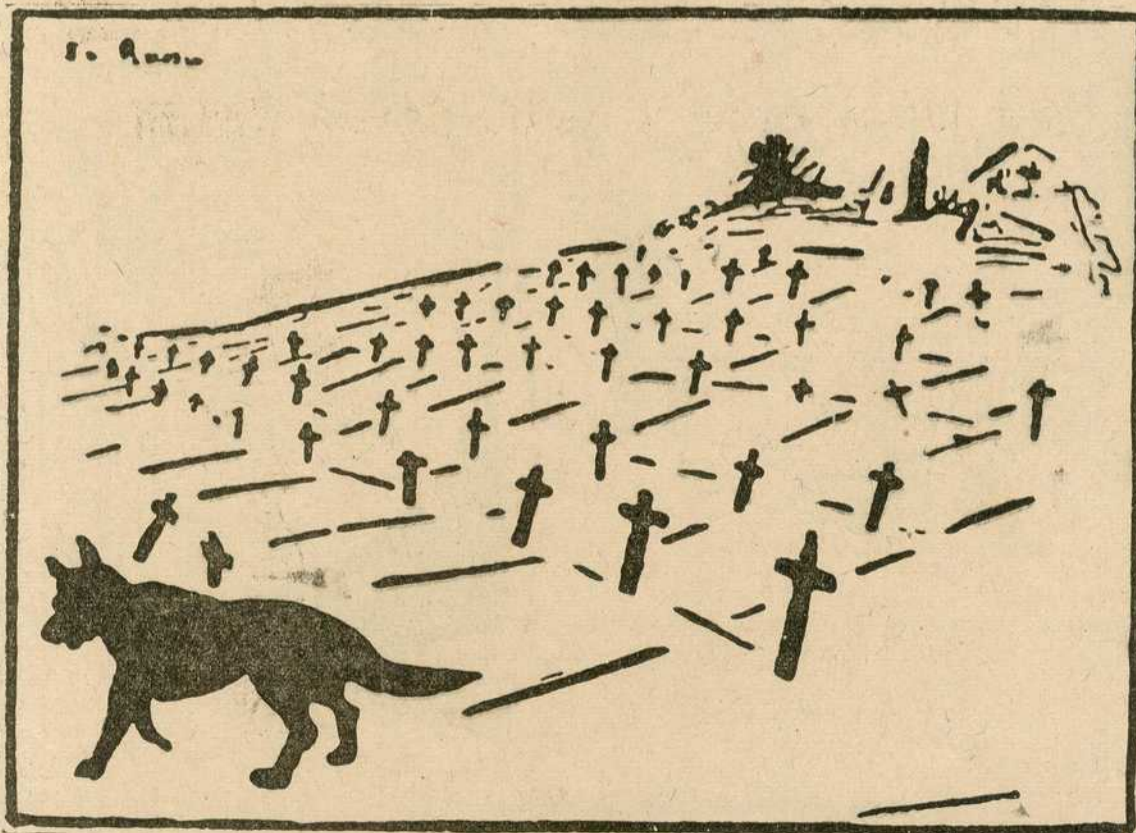
Десило се, међутим, да је његова сестра отпутовала за унутрашњост. Воз у коме је она била исклизуно је из шина услед разорене пруге саботажом, коју је он тако грлато одобравао. У железничкој несрећи која се услед тога десила, његова је сестра била тешко рањена. Наш англофил је онда љуто зацвилио: „То је страшно, то је ужасно!“

Овај случај потсећа на ону познату причу о попу који је на питање умире ли свет, одговарао: „Умируцка, умируцка“. А кад је понадија умрла, он из свег гласа завапио: „Помре цело село“.

Било је таквих, који су дубоко били убеђени да нас, Србе, англоамериканци неће бомбардовати или бар да ће нас гађати бомбама од чоколаде.

Зар нам после свега овога још не верују кад им кажемо да су нас Англоамериканци хладно и немилосрдно препустили Совјетима, иако су свесни да би у комунистичком хаосу и револуцији остатак Срба био уништен? Зар им ни зверства наших партизана, њихова паљења и рушења школа, општина и железничких станица нису довољна да увиде како би то код нас изгледало кад бисмо одиста потпали под болшевице?

Ако чекају да прво то на властитој кожи искусе, онда ће се са њима десити као са оним англофилом и оним попом.

Анти-сељачки болшевизам претворно је у гробља многа руска села

СРПСКИ
НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.
ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.
РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Терезије 5 мезанин, I степенште (Палата Извозне банке) Тел. 20-383.
ШТАМПАРИЈА „ЛУЧА“, Краљице Наталије 100. Тел. 21-772.
Тромесечна претплата 36 динара шаље се преко „Пресе“ в. д. Влајковићева 8.

РЕЗУЛТАТИ СОВЈЕТСКЕ КАМУФЛАЖЕ

ИЗДАЈА ЕВРОПЕ

Историја нас учи да се револуције дешавају онда када водећи друштвени слој, изгубивши своје идеале, постане сладострастан и грамзив с једне стране, а с друге пак у својој анемичности и мекуштву сам прижељкује своју пропаст. Тако се десило и у царистичкој Русији. Док је један део рускога племства траћио богатство по Паризу и Монте-Карлу, дотле је други проповедао неминовност социјалне револуције.

Руски научници, књижевници, па чак и демократски настројени политичари, сви су се они, свесно или несвесно били ставили у службу будуће револуције. Чак су је са радошћу очекивали, нарочито блазиране даме из високих кругова, које су, пре-засићене задовољствима и уживањима, биле жељне револуционарне „сензације“. А кад је револуција одиста дошла и почела свима њима да скида бунде са леђа, онда су — загребли преко границе.

Слично се данас одиграва и у Енглеској. У земљи највећих рентниера света, где су лордови и остали богаташи читаве срезове претворили у паркове и прашуме, ради уживања и лова, врши се не-сметана пропаганда за комунизам. Политичари, архиепископи, даме из високих кругова, сви су постали агитатори комунизма. Чак и Черчил, некадањи противник комунизма, и он се упрегао у кола револуције.

Да би се додворили совјетима Енглези су им препустили Балкан, па и читаву Европу. Ради тога и нас Србе хушкају на устанак и бомбардују наше незаштитене градове. Ради тога су одбацили Дражу, а определили се за Тита. А ако би, некада Боже, европски народи одиста утонули у комунистички хаос и грађански рат, талас револуције би сигурно заплуснуо и британска острва. Онда би Черчил и компанија сели на лађе, па у Канаду! И овако је већ било речи о томе да се седиште Британске империје тамо премести.

Одиста, Енглезима је свједно одакле ће управљати својом империјом. Њима је главно да њу сачувају, ако не целу, оно бар део ње. Брига њих шта ће бити са Европом, коју зато тако олако издају. Да ли се пак ми, остали Европљани, можемо тако лако мирити са комунистичким хаосом и револуцијом? Ми немамо куда бежати. Ми бисмо се, како то цинички равнодушно Черчил рече за Италијане, морали „у сопственом сосу крчкати“.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

Живимо у жаришту судбоносних сукоба и одлука које непосредно погађају нашу судбину као и судбину свакога свесног народа, који не жели да се утопи у безличност било плутократског, било болшевичког интернационализма. Још пре овога рата који заувек решава судбину Европе, Совјетска Унија је потчинила милионске народне масе, све продуктивне снаге земље и бројне интелектуалне снаге светског јеврејства које су се ставиле у службу изградње светске револуције — безобзирном немилосрдношћу једном циљу — спремању Совјетске Уније за рат, који је требао да уништи све националне државе и поретке.

Док се је овако, изнутра, упорном доследношћу, Совјетска Унија спрема за офанзивни рат, дотле је њена пропаганда у осталим земљама уносила клице расула и пропасти.

Преко својих помоћних база у европским земљама она је успела да створи култ однарођивања, дефетизам и моралну анархију, са јасно одређеним циљем да изнутра ослаби све опорне основе капиталистичких земаља да би их, у моменту опште офанзиве за остварење светске болшевичке револуције, што лакше потчинила себи.

Овај процес није прекинут ни са почетком совјетско-немачког рата. Затворена за остали свет Совјетска Унија је била врло активна у мешању у европске ствари. Она је интригирала међу државама, мутила у Друштву народа, преко својих европских дипломатских претставништва финансирала је комунистичку пропаганду и организовала комунистичку акцију. Она је у навечерје овога рата, унела у Европу идеју народног фронта, који је упропастио Француску.

Циљ ове идеје био је да тактиком „тројанског коња“ исмеје,

чију је дотрајалост и излапелост болшевизам схватио. заузда и упропасти оне грађанске елементе који нису биле ни за комунизам, нити су одлучно устајали против њега, а имали су власт у својим рукама. То су били претставници и носиоци старог света, плутократски ли-

Он је чинио све да ове елементе индиректно веже за себе и искористи у борби против нових националних снага које су се рађале и организовале.

И пре рата, дакле, совјетска дипломатија и совјетска тактика биле су врло еластичне и безобзирне.

Сатанска срж болшевизма

У сржи болшевизма корени се сатанско начело коме је све дозвољено.

Обезбожен, без моралне свести и одговорности за оно што ради, свесно подвргнут јеврејском вођству, болшевизам има прилагођавања потребама момента. Откада је ушао у рат са Немачком Стаљин је ову тактику прилагођавања обилно искоришћавао. Неуспевши да разори душу руског народа и да га окупи у борбену заједницу на идеји светске револуције, он је, у критичним моментима за себе, формално скренуо у националне вође: васпоставио је многе националне руске емблеме, старе царске називе пукова и официрске чиновне; део је војсци свештенике и, уопште, попустио у извршавању генералне линије.

Према свету споља, он је направиле два пропагандна потеза — формално је распустио Коминтерну и свог званичног метрополита Сергија прогласио за црвеног патријарха.

Стаљин се није одренио светске револуције

Њему је све дозвољено само не издаја принципа светске револуције. Зато је мобилисао све што има: сву паклену снагу под-земља, сву моћ вешто смишљене и камуфлиране лажи, све неустезано попуштање сновима и жељама маса и, на крају, привидно одрицање од онога чега се један марксиста и болшевик никада не може одрећи само да би обезбедио оно што је главно

— изиграо плутократију пошто је искористи за своје циљеве и у душе необавештених европских маса унео забуну и пометњу.

Болшевизам се не може изменити. Он увек остаје исти. Злочин, преступ и крвожедност су методи његова рада у васпостављању поретка изнутра. Лаж, обман, превртљивост и подвала-цилук методи су болшевизма у

спољној политици. Пример за прво је страшна језива трагедија руског народа и трагедија оних крајева који су потпали под болшевичку власт.

Само један исечак тога ми смо непосредно доживели: „партизани“ су заувек остали у народној свести као безобзирна крвожедна хорда која не може да живи без злочина. Али и у спољној политици нас је погодила болшевичка тактика подваљивања: што смо убачени у рат, без потребе и без интереса, поред Енглеза знатан део заслуга припада и Совјетима. Што смо, после, доживели крваву борбу са „партизанима“ заслуга је, опет, Совјета којима је све безначајно када треба да постигну један од својих циљева.

Суштина догађаја који се одигравају пред нама захтева од сваког свесног човека трезвен став, духовно бдење и отворено посматрање стварности у којој се налазимо. Опасност од болшевизма постоји. Она је пред нама. Не видети је, не обележити је правим именом, не указати на све њене компоненте, а нарочито на метод њене пенетрације био би не само лични грех него и преступ према нацији којој је болшевизам и идејно и у пракси смртни непријатељ. Јер у низу преступа које један човек може да учини према најбитнијим интересима свога народа превидиће се опасност од болшевизма, самообмањивање да је он данас нешто друго него што је био јуче и ташта нада у измене његових основа био би неупоредиво највећи. Док болшевизам буде постојао у њему ће главна тежња бити жеља за остварењем светске револуције.

То је његов неизменљив основни циљ. Све друго је „надградња“, декор, ствар тактике и тренутног попуштања потребама и захтевима момента. Ко хоће да не буде преварен и разочаран треба да кроз ову призму посматра и оцењује најновије таласе совјетске пропаганде у којој је уопчан и панславизам, и религиозни моменат, и стари снови руског империјализма и романтика међусловенских односа. То је све вешта глазура око крвавог ножа, који болшевизам припрема свим свесним родољубивим и за опстанак нације судбински везаним људима.

То је истина. Све друго је обман, самозаваравање или један од највећих преступа. Болшеви зам не може постати националан. Вук не може кротко и безазлено лежати поред јагњета. То је противно природи ствари и искуству које имамо са болшевизмом.

Знаменитости у Совјетској Унији

Туристички плакат у Совјетској Унији

Недељни преглед међународних догађаја

БЕЗ ЕВРОПЕ

Ретко кад можемо да будемо истог мишљења са листом *Њу-јорк тајмс*, али овог пута морамо признати да је он у праву кад пише да на конференцији у Москви не учествује „право европско претставништво“. Заиста, на конференцији јесте претставник Британије чији су интереси и психа антиевропски; претставник Сједињених Америчких Држава који никако не може да буде сматран за Европљанина и претставник московског комунизма који је изричито непријатељ Европе.

Судбину Европе хоће да одређују три министра на исти начин на који се обично одређује судбина неког малог афричког племена које је силом околности постало центар или узрок међународног конфликта.

На тој конференцији министри спољних послова, су како јавља Рајтер, прешли на конкретне разговоре. Овде је конференција трију сила стигла до своје најшкакљивије фазе. Као што је познато, Енглези се носе мишљу о стварању неких федерација. Било је говора о балканској федерацији, било је говора о једној федерацији између Балтичког и Јеђејског мора, то је понављање плана из 1919 године о карантинској зони која би донекле отежавала комунистичку пенетрацију у Европу. Али већ пред почетак конференције Форен офис је напустио те планове, јер с једне стране Северна Америка, а с друге и Совјети не желе стварање федерације.

Било је затим говора о подели Европе на неке интересне сфере. И овде није постигнута никаква одређеност у политичким круговима и у јавном мњењу британскоамеричких земаља. Према констатацији *Стокхолм тиднингена*, јавно мњење САД противи се одређивању интересних сфера у Европи. А Рајтер нарочито дописник из Москве Харолд Кинг констатује да се совјетска влада апсолутно не слаже са плановима о подели европског континента у интересне сфере.

Совјетска Унија не жели такве сфере које би ограничиле њене политичке планове, већ тражи могућност да утиче на судбину целе Европе.

Совјетски часопис *Рат и радничка класа* поставља проблем веома оштро. Тај лист који испољава мишљење совјетске владе ставља до знања да Совјети не желе да се оптерете обећањима, „које би одлука народних маса одбила“. Ова формула о одлуци народних маса сведочи да Совјети намеравају да спроводе своје болшевичке методе како би помоћу устанка комуниста и одлоша (то је одлука народних маса!) приграбили све земље, где би Совјети хтели да господаре.

О тој неограниченој совјетској жељи за господарењем пише *Фолкес дагбладет* и констатује да нико више не говори о „четири слободе“ — слободе су заборављене на тројној конференцији у Москви. Совјети отворено кажу: „Границе Совјетске Уније на западу одређујемо ми и ником не морамо полагати о томе рачуна.“

Америчке новине последњих дана пишу у таквом духу да мали народи Европе могу само да буду запрепашћени. „Нека се мали народи не надају у то да ће добити заштиту Британије и Америке од Совјетске Уније.“ Овај тон штампе с оне стране океана је несумњив доказ да су Вашингтонска и лондонска вла-

да коначно решиле да иду до крајње границе попустљивости у свима политичким питањима, како би умолити Совјете да не захтевају други фронт.

У Москви нису заборавили она „четири слободе“, већ и на оно што је било светиња за демократске политичаре овога века. Етнографски принцип одређивања граница потпуно је избачен из сале где заседају три министра. Говори се о стратешким границама. То је најбољи израз за прикривање најиничнијег империјализма. Када је Вашингтон могао да прогласи Азорска острва за зону стратешке безбедности Северне Америке, онда зашто не би Совјетска Унија могла прогласити Пиринеје за границу неопходну за Москву са стратешког гледишта?

Цела ова ларма око сфера, федерација, граница и т. д. нервира британскоамерички свет, који схвата да се у Москви води борба трију империјализма. Европа остаје прилично равнодушна, јер она зна да се њена судбина решава не тајним дипломатским махинацијама, већ сукобом реалних снага, а реална снага Европе је таква да ће победити у овом рату.

Као доказ те европске хладнокрвности можемо сматрати оно што ради сада немачки Рајх на Балкану. Не базирајући се на ону дипломатску буру у Москви, немачка политика ради на враћању Балкана солидном и солидарном делу Европе. Она воли преговоре о стварању на Балкану таквих прилика које одговарају жељама овдашњег становништва.

У Берлину виде да треба још за време трајања рата претворити Балканско полуострво у здрав део Европе. У овоме конструктивном послу помаже чињеница да је на југоистоку нестало утицаја политике италијанске краљевске куће, да се смањило ефекат енглеског хушкања, а да знатно опада и болшевички утицај, јер већ многи забудели елементи показују знаке оздрављења.

Нарочито је српски народ дао много доказа своје конструктивне свести и снаге.

Узима се у обзир психичка, расна и народна повезаност која постоји између Црне Горе и Србије. Зато је циљ немачке политике да се слободно развијају конструктивне струје у црногорском народу.

У Хрватској има још много да се ради да би се створио овај ред који треба да се створи на Југоистоку. И поред тога, што је Титов бандитски покрет тамо још довољно јак, ипак се може оптимистички посматрати развој у Хрватској. Отрежњење се може констатовати и у Грчкој, где се многи елементи враћају правом путу пошто су увидели да су ишли странпутницом. Албанија је најзад добила потпуну независност. Немачка војска није тамо окупаторска сила, већ фактор чисто стратешки у вези са потребама рата. Најзад, Бугарска, чији су намесници били ових дана примљени од стране Вође Рајха, води политику верне сарадње у европској заједници.

Узимајући све ово у обзир, можемо се надати да ће немачка политика успети да се на целом Југоистоку створе другарски односи. Овога се највише плаше непријатељи балканских народа, непријатељи Европе. Они шире разне измишљене вести, као што је на пример вест о немачком покршају образовања балканске федерације. Ово је било демантовано из Будимпеште, али непријатељске интоиге не престају. Ипак то неће моћи да поремети пометан и поштен развој политичких догађаја на Југоистоку, који хоће да буде члан европске заједнице слободних народа.

Европа ради на стварању слоге. Непријатељи Европе хоће неслогу. Чак и у њиховим редовима постоји неслога. У Медитеранском савету појавила су се размимоилажења. Совјети нису задовољни акцијом АМГОТ-а. Енглези и Американци бране тај одбор као претставнике својих капиталистичких интереса.

Улога Медитеранског комитета била је замишљена у Лондону као улога неког саветодавног одбора. Међутим, Совјети захтевају да тај одбор доноси самосталне одлуке и да буде нека врста владе. Ни у Лондону, ни у Вашингтону не могу се помислити са постојањем неке владе у Алжиру која не би била потчињена Черчилу и Рузвелту, већ би редила по налогу Стаљина.

Ни између Британаца и Американаца нема слоге. Јенки сматрају да Енглези немају појма о идеји сарадње међу народима, и зато од њих се не може тражити једнодушност у светским питањима. Зато постоји у Америци мишљење да Лондон мора створити два одвојена савеза: један са САД, а други са СССР. Ово је веома карактеристично јер сведочи о таквој неспособности Британоамериканаца да се догворе међусобно, да морају правити комбинације код којих лева рука не би знала шта ради лева.

Та неслога у непријатељском логору пружа потпуну гаранци-

ДОГАЂАЈИ НА РАТИШТИМА
Фронтови којих
неће бити

Орган совјетске врховне команде „Краснаја звезда“ опет оштро захтева стварање другог фронта. Пре тога, као што је познато, био је у том смислу један чланак и у „Правди“, а и у „Известијама“. Енглески лист „Дејли експрес“ у жељи да одбровољи совјетског партнера пише веома увиђено да постоји апсолутна сагласност у погледу потребе другог фронта. Али једино размимоилажење може се приметити искључиво у одређивању тачног момента стварања другог фронта.

О том тачном моменту разговори се воде већ од средине 1942 године. Прво је било разговора о стварању другог фронта у 1942 години, затим — у 1943 години. Сада се говори да британскоамеричка оружана снага неће стићи да се припреми за други фронт у овој години, а најновија вест из Америке каже да ће се генерал Маршал у току идуће године преселити у Енглеску, како би могао да стане на чело инвазионе војске. Дакле, опет блефирење, а у ствари намера да се ништа не ради.

Тај исти „Дејли експрес“ понавља аргументацију разних енглеских и америчких листова који кажу да инвазија треба темељно да се припреми. Ако би први инвазиони покушај био неуспешан, онда не би било могућности поновити подухват. „Њу-јорк тајмс“ отворено признаје да је за британскоамеричку војску немогуће прећи преко Канада. „Јунајтед прес“ из Вашингтона опширно јавља о мишљењима сејатора и посланика који, на основу најновијих разлагања генерала Маршала, сматрају да „ниједан савезнички војни вођа са извесним познавањем ситуације не верује да би Британоамериканци могли извршити успешне операције у циљу прелажења Канада“. Американци сматрају да због јачине Немаца један масован бран на европској страни Канада не би могао да се одржи више од 48 часова. Они мисле (а то мисли и генерал Маршал) да је совјетски захтев у погледу другог фронта основан на болшевичком незнању технике, проблема и ризика амфибиског вођења рата.

Док генерал Маршал увиђено говори о немогућности другог фронта, генерал Сматс је потпуно отворено рекао да се други фронт не може воспоставити. Међутим, Совјети доказују својим партнерима да су Немци скоро цело своју пешадију из Француске пребацили на Источни фронт. Те лажне вести имају за циљ да охрабре Британоамериканце и да им докажу да је исцрпљивост могуће. Лондон и Вашингтон ипак су, изгледа, у начелу решили да

је други фронт онај који се неће никад створити.

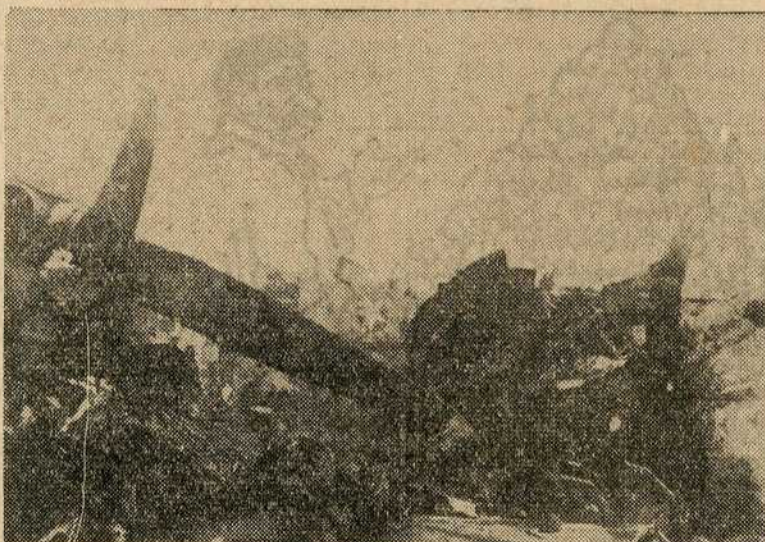
Иста слика је и у Азији. На третиране захтеве Чан Кај Шека о стварању бурманског фронта Британци одговарају да прилике нису повољне. Час им смета монсун, час смета што нема монсуна. Сада је већ одавно прошло кишовито време, а Енглези уместо бурманске офанзиве шаљу свог главнокомандујућег у Чунг кинг, како би убедио Кинезе да не треба да се љуте што је бурмански фронт тај фронт који се неће створити.

Дакле, и даље остаје један једини фронт — на Истоку. (Операције на италијанској територији нико не сматра за нешто значајно). На Истоку се бије једна огромна битка у којој се испољава велика енергија Совјета, а и велика отпорна снага Немаца. Часопис *Њу уик* коментаришући догађаје на Истоку каже да „немачко повлачење има облик планског и стратешког одвајања“, *Њус кроникл* даје места чланку свог војног стручњака, који каже да не треба заборављати искуство из фебруара ове године, када је немачки противнапад уништио напредовање совјетских армија. Та опасност постоји и данас, каже Американац, додајући: „Совјетски мостобран изгледа на географској карти савим добро, док је, међутим, у пракси нешто сасвим друго.“

И неутрална штампа сматра ситуацију на Истоку таквом да се не може створити закључак о не ком совјетском успеху. Војни коментатор турског листа *Сон поста*, генерал Демирташ, пише да Немачка ништа није изгубила од своје борбене снаге. А швајцарски лист *Ле моа суис* доноси чланак од Пола Жентисона у коме се констатује да Немачка не приказује никакав симптом слабости или малаксалости. Немачки народ примио је са савршеном мирноћом најтежа саопштења, као на пример о Стаљинграду, Тунису и Сицилији, и зато је Немачка снажна на оном фронту који је најважнији, који је одлучујући — а то је морални фронт.

Многобројна саопштења страних дописника из Берлина говоре о томе да немачки народ схвата садашњу дефанзивну фазу рата као нешто прелазно. Да он сматра садашња збивања за нешто што је потпуно приредно у сваком рату са његовим колебањима ситуације, и да је он потпуно убеђен да ће немачка оружана снага у потребном тренутку прећи у напад који ће бити одлучујући.

Немачка спрема разноврсно оружје које својом снагом прелази све што је до сада примењено у рату. То ће бити оружје победе. И Јапан спрема на савм ратишту нове операције, као што је садашња офанзива у Јунану Борбена снага Тројног пакта није исцрпљена. Она је неисцрпљива. Тројни пакт ће победити.

Гомила разорених савезничких авиона

ју да неће успети сви паклени планови уништења Европе и да ће Европа из овога рата изићи као победник и као снага спојена другарством. Сами непријатељи признају да Европи успева рад на остварењу тог другарства. Тако, на пример, *Економист* је ових дана јавно да је спори темп британскоамеричког напредовања у Италији дао Немачкој могућност да појача ситуацију. „Немци су, пише тај велики енглески лист, приступили решавању задатака на Балкану са највећом темељитошћу и решеношћу“.

Темељитост и решеност су залого успеха. Нарочито када постоји општа жеља да се постигне нормализација прилика. А та жеља постоји код народа Југоистока, који су толико испаштали због разорног рада Британије и Совјетске Уније.

МЕС.

М. Војновић

20 ОКТОБАР 1943

ГЕНЕРАЛ НЕДИЋ ОДАЈЕ ПОШТУ НИШКИМ ЖРТВАМА

Говор председника владе на Радни

Драга браћо и сестре, Срби и Српкиње.

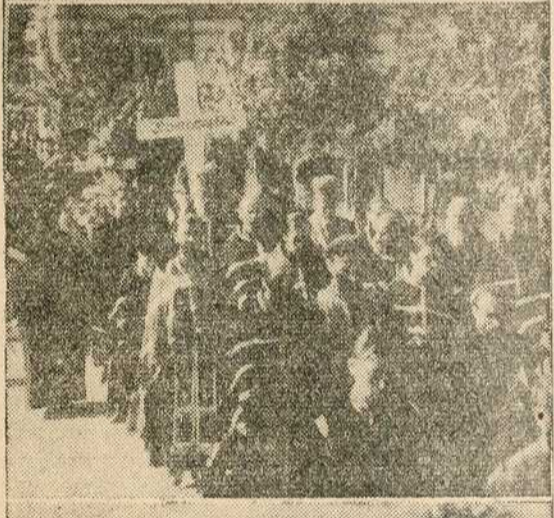
Чули сте: Англо-Американци су бомбардовали Ниш.

Данас смо одржали њиховим жртвама помен у цркви и припалили воштаницу. Жртве су многобројне и у животима и у свакојакм малу.

О бездушни, о несрећни Англо-Американци! Да ли вас је од Бога греота, да ли вас је од људи срамота? Имате ли душе, имате ли савести у својим срцима? Имате ли образа међу људима? Шта радите од овог злосрећног српског народа? Шта ли вам је он тако тешко скријено? Зар је он најгори међу најгорима? Је ли он најдивљији међу свим вашим урођеничким племенима те га тако немилосрдно десеткујете и таманите као дивљу зверад на све могуће начине?

Станите, зауставите се, ако сте људи!

Мили роде мој, народе српски, ко тебе све до сада није таманио. И ево опет две и по године трпиш највећа страдања, свакодневно се проређују твоји редови само зато што се нашло неколико твојих малоумних синова који су поверовали на обећање англо-американско, што су те на миг из Лондона гурнули у пропаст. Па и ту, у твојој највећој беди и страдању, твоји англоамерички не пријатељи већ душмани, неће да те оставе на миру. Кидисали су сада да те докусуре. Ти си крив Англо-Американцима за све што се догађа у свету, ти си крив зато што си жив и што тиме квараш неке њихове сатанске планове. После свих несрећа које су ти приредили, донели су ти сада и нове. Они изроди који те преварише и у рат уаукоше, дођоше из белогa света са летећим тврђавама да баш тебе тим најстрашнијим оруђем убијају, дотуку и истребе. Мало им је што су ти својом пакленом игром од 27 марта нанели милионску жртву у српским угашеним животима. Ти крволоци чију си подлост, себичност и вероломство најзад увидео и на чије бездушне позиве из Лондона, Вашингтона и Москве ниси хтео, да овако проређен и искапаљен, извршиш самоубиство, дали су да те казне и да те сахране.

СЛАВА НИШКИМ ЖРТВАМА

Пре недељу дана су кидисали на Ниш, па ће тако редом. Уништавају ти оно мало сиротиње што се сачувало од пропасти и оно мало крова што ти је остало над главом. Убијају ти преостале синове, повећавају ти и онако велики број удовица и сирочади. Убијају ти и невину децу коју су чак и комунистичке убице штеделе. Хоће злочинци из Лондона и Вашингтона и они душмани српски који су се под њихове скуте скупили да цела Србија буде гробница, цела Србија да буде у згариштима, и цела Србија да буде у црним барјацима.

То су ти, који једнако декламују о бољој срећи човечанства, о култури, о хришћанству, о праву човека. Ти безочници и фарисеји разарали су у Нишу бомбама српска огњишта и митраљирали су децу, жене и старце кад су хтели да побегну испред страха које су они сејали.

И да би трагедија твоја, о српски народе, била већа и болнија, знаш ли ко предводи твоје убице, међу којима има и правих црначких дивљака? Авај, твоји рођени синови. Они исти који су побегли са бојнога поља 1941 године. Они твоји властити ваздухопловци, питомци Симовића и компаније, који те срамно оставише самог, узеше твоје авионе и одмаглише да буду туђи плаћеници, туђе слуге, а твоје поновне убице.

Када је требало бранити небо над тобом нигде их није било, али када треба вршити покоље над тобом, када треба предводити и калаузити убицама твоје незаштитене деце, они су први. Зато су се пре неки дан топили од радости, што су им Рузвелт и разни јевреји у Вашингтону певали славопојке, кад су примали летеће тврђаве да ти дођу у походе и донесу црне дарове — смрт, теби јадни и искрваљени, већ полумртви народе мој.

О, српски роде, о невинне нишке жртве уде ли сте среће. Настало је последње време. Ми наричемо и вапијемо за правду. А има Бога. Он нам је још остао једини пријатељ.

О ви, уклетни синови српског народа, како ваше бомбе нађоше баш горди српски град Ниш? Још нам зује уши од ваше дреке из Лондона и од ваших прича о «племенитим савезницима» Енглезима и Американцима. О њиховим великим осећањима за српски народ. Јесу ли то њихови дарови Србима? Је ли то уздарје «родној грудии», о којој се једнако пренемажете?

Зар не видите да ти трговци људским месом не лажу само вас, ону жалосну «југословенску владу», већ и самога Бога? Зар ни после две и по године није вам се слепило скинуло са очију? О, ви трговци српском крвљу, који трчите од Лондона до Вашингтона и од Вашингтона до Москве и нудите ту српску крв. Зашто срамотите српско име урличући: ево пазара, ко да више?

Српски народ вас поздравља крвавим поздравом. Доћи ће макар ко од вас да за све ово одговара и божјем и народном суду.

А ти, јадни народе српски, стегни срце, Србин је за муку створен, недај аваза од себе да твоји силни и бројни непријатељи не ликују. Освета ће доћи јер је и пред олтаром проплакало кандило. И Богу је жао шта нељуди све раде са нама.

Видео си их на делу опет и Енглезе и Американце и Тита. Не дај се жив у руке тих целата. Сврставај се под барјак српски, како би и поред жеља душмана да те униште, остао жив. Истрај на путу српскоме. Прикупи последњу снагу. Хајдемо напред, победићемо само слогом. Наши двори опустети неће, наше племе погинути неће.

Ми смо 500 година требљени, па нисмо истребљени. 500 година смо мучени, живи на коље набијани, везивани коњима на репове, вешани и стрељани, шта све нисмо претрпели, па смо опет живи. Стоји као гранитна стена и живи српски народ на страх душманима, као страшни судија свим немирним и прљавим савестима.

Зато, Срби браћо и сестре Српкиње, не уздајте се у помоћ туђина. Помоћ туђа наплата је скупа. Свако гледа свој рачун, само ми не. Оставите се лудовања. Зар очекујете помоћ од Енглеза, од Американца или можда од Тита и његових господара? Свугде је ту издаја, пропаст, уништење српског народа. Зовем вас на самоодбрану и самопомоћ.

Сви у један фронт. Српски фронт. Само тако ћемо се сами и одржати и одбранити.

Нишке невинне жртве, родитељи чија су деца разнета, сирочићи чије су очеве енглеске бомбе раскомадале, видите ли: то је енглеска захвалност, то је енглеско поштење, то је енглеска правда.

Сва перфидија, сва подлост енглеске политике јасна је данас за сваког брата Србина и сестру Српкињу. Карте су откривене. Доста је Лондон две и по године тровао српску душу, мутио здрав разум српски. Нема више никог паметног у Србији који би веровао Енглезима.

Над гробовима невиних нишких жртава морамо да затражимо целокупни крвави обрачун. Над крвавим телима последњих двестапедесет Срба, Српкиња и Српкиња побијених овог пута директно од енглеске руке питамо се:

За кога су до сада пале толике жртве српске? За чији рачун толике патње? За кога толике сузе мајки, сирочади, удовица? За кога толики гробови опојени и неопојени? Зар за Черчила? Зар за Рузвелта? Зар за белосветске јевреје или за Стаљина и Тита? Зашто? За кога?

За Енглеску и за Америку ми таман толико значимо колико и њихова црначка племена у Африци. Они су нас помињали и поч-

Народна жалост за невиним жртвама у Нишу

Претседник владе генерал Недић у пратњи министра г. Драг. Јовановића излази из Саборне цркве после помена невиним жртвама у Нишу

Протест београдског радништва

Српски радници, једнодушно окупљени у Српској заједници рада одржали су у Београду, у просторијама Заједнице, један величанствен збор, на коме су одали почаст жртвама палим од зверског бомбардовања у Нишу и дали израза свом одлучном протесту против енглеске политике према српском народу уопште, а према српском радништву напосе.

Одзив београдског радништва био је тако велик, да дворана није могла све да их прими, већ је збор одржан у два маха.

Пре почетка присутни радници одали су пошту својим другови-

ма невино палим у Нишу једним минутом ћутања и устајањем.

Фабрички радник Каменко Петровић одржао је радницима пре давање, у коме је између осталог рекао:

„Сва дубина енглеског неморалног става према нама као према народу, па и према радницима, види се из политичког држања Енглеске: док јој је то било потребно она је упорно, из дана у дан погстицала широке народне масе на буне, устанке, саботаже и друга безумља. Када јој се учинило да јој више користи да из основа измени своје држање она је окренула лист и

мињаће увек само када треба да нашим месом нахране топове, да не би њихова фина плава крв текла. Или да нас баце у чељуст Стаљинових азијатских хорди.

Али, ипак...

Срби, главе горе.

Чујете ли кораке судбине. И њима долази црни петак.

Бог је наредио да ми сами будемо ковачи своје судбине. Ово болно нишко крвопролиће зове нас у један јединствени фронт. Срби на окуп. На ову најновију енглеску издају одговоримо збијањем српских редова.

Не оклевајмо. С нама је Бог који увек чува Србију.

Слава невиним нишким жртвама палим од бомби и митраљеских метака англо-америчких убица.

Живео српски народ.

почела да напада све оно што је хвалила, а да хвали што је нападала: некада јој је бољшевик Тито био бандит и злочинац; данас је он миљеник Енглеске, а Дража Михајловић је бандит и проскрибовани тип. Некада главно упориште Енглеске против бољшевизма, он је данас проказана личност, која треба или да се покори Титу, или да буде уништен.

„Черчил је препустио све нас ропству бољшевичких тирана. Ми овде на својој земљи, у духу својих отаца, хоћемо да исправимо оно што је у прошлости погрешно постављено. Трудимо се да из наше средине уклонимо све социјалне остатке туђиности.

КРАГУЈЕВАЦ ОДАЈЕ ПОШТУ

Крагујевац, 27 октобра

У Саборној цркви одржан је помен невиним српским жртвама англоамеричких терориста.

Грађанство Крагујевца сакупило се у црквеној порти да тиме да одушке своје болу и тако једнодушно манифестује свој протест против овога злочина. У знак жалости и протеста за време овога парастоса све радње биле су затворене.

Нешто пре почетка парастоса у цркву је дошао начелник Округа крагујевачког Душан Поповић са Крајскомандантом др Шустером. Због великог броја присутних који нису сви могли стати у цркву, маса света за време парастоса стајала је у порти.

Црквени обред извршило је девет свештеника на челу са архијерејским намесником Димитријем Стефановићем.

ПОМЕН У ПОЖАРЕВЦУ

Пожаревац, 27 октобра

27 октобра у пожаревацкој Саборној цркви одржан је помен невиним жртвама погинулим у Нишу од англоамеричког терористичког напада извршеног 20 овог месеца.

Помену су присуствовали: окружни начелник пуковник Маринковић са својим помоћником, затим срески начелник, претседник градске општине, старешине свих месних државних и самоуправних надлежстава, социјална културна и просветна друштва, и велики број угледних грађана.

Чинодејствовало је 12 свештеника, а потом је прота Драгутин Мјанковић одржао пригодан говор.

Сви присутни су са највећим пијететом одали пошту онима који су невино пали од неморалног и рушилачког беса очајника, за које невино просута српска крв не претставља никакву вредност, манифестујући тиме чврсту веру српског народа који се није хтео у овим тешким данима одрећи свога правог српског пута.

»Ми живимо животом којим Крагујевац поздравља нам Србија диригује...« ДОБРОВОЛЦЕ

Кад је 1942, после разбијања комунистичких банди, завладао мир у Србији, десетина добровољаца студената пошли су у Немачку да наставе студије. То су би

Драгослав Костић

ли све добри ђаци, добри студенти. Надокнадили су брзо оно што су услед учешћа у борби у науци били изгубили и полагали су редовно испите. На студијама у Немачкој њима је и иначе добро ишло. Поводом недавне погибије студента добровољца Србе Павловића, објавили смо неколико извода из једног његова писма у коме је, између осталог, писао:

„... Овде имам и топлу постељу и сит сам, нисам изложен ни физичким напорима ни бригаама. Ја не бежим од тешкоћа, не плашим се учења или нечег другог. Више него икад моја је жеља да студирам у Немачкој...“

Исти је случај био и са осталим његовим друговима добровољцима - студентима који су пошли на студије у Немачку. Али, ипак највећи број тих студената добровољаца ове јесени није наставио своје студије. Они су дошли преко ферија у Отаџбину, одмах су поново ушли у добровољачке јединице и нису се више, са осталим колегама студентима, враћали на студије. Остали су са својим друговима борцима, да с њима наставе борбу за мир и ред у Србији. О томе нам је покојни Срба Павловић такође оставио неколико редова у истом писму. Он, ту каже:

„Ни најбоља утисци у новој средини ни удобан живот, све то није ме могло за-

довољити. Стално ми је ми-сао будна на Отаџбину, како је сад тамо и како сад у Србији живот тече. Ноћу ме буде из сна слике из домовине. И слике мојих другова из бсрбе почеше да ми долазе у свест.

Кроз главу су ми се вртеле мисли да моја домовина још није у миру и реду, да моји другови још падају, а ја далеко од свега тога у удобној и топлој соби спремам себи каријеру да бих добио лекарску диплому... Нашој домовини треба синова који су свршили велику школу, али, пре тога, треба да будем свестан да су ране моје домовине тек почеле да зарашћују. Ради тога ја не могу више остати овде и враћам се натраг домовини и друговима...“

Један друг пок. Србе Павловића, такођер студент универзитета на једном другом универзитету Немачке, писао је, пре него се ове јесени вратио у своју добровољачку јединицу, следеће:

„Ништа нас материјално не веже за овај свет. „Све што имам носим собом“, а и то што имамо не вреди ништа. Имамо, дакле, само животе које дугујемо Отаџбини. Животи нису наша својина. Они су својина једне узвишене мисли, једне велике заједнице, према којој је ова наша орахова љуска...“

Ми живимо животом којим нам Србија диригује и помисао да живот жртвујемо земљи, уклонила је све

Срба Павловић

неозбиљне детаље нашега живота.“

Ономад је пао смртно погођен у крушевачком округу још један студент добровољац који свесно није хтео да настави студије и удобан живот, већ је остао у својој Отаџбини, да се за њу бори не би ли јој лакше и боље било. Млад као кап росе, пао је студент технике, добровољац V батаљона, Драгослав Костић. И њега је домовина стихијском снагом привлачила, јер је био свестан да су ране њене „тек почеле да зарашћују“, јер је знао да ће се и на његовим костима помоћи изградња његове Отаџбине. И његовим животом нису дириговали ни родитељи ни све пријатности и удобности студентског живота него је дириговала Србија...“

Све су речи мале, сва су поређења безначајна, кад се хоће да укаже на лик оваковога српског омладинца.

Р. П.

ВЕЛИКА МАНИФЕСТАЦИЈА СРПСКИХ ОДРЕДА И СРПСКЕ ОМЛАДИНЕ

У недељу, 23. о. м., одржана је у Крагујевцу једна значајна манифестација посвећена II батаљону српских добровољаца, који је ових дана дошао у Крагујевац.

Други добровољачки батаљон познат је становништву крагујевачког округа још из 1941. године, када је као 5. одред српских добровољаца дошао да се бори против партизанских банди и спасава народ овога краја од коначног истребљења. Садашњи долазак добровољаца II батаљона у овај крај скренуо је на се у толико већу пажњу што су командант овога батаљона Марисав Петровић, прекаљени антикомунистички борац, као и знатан део добровољаца Другог батаљона родом из крагујевачког округа.

Народу је, нарочито сеоском становништву додијало вршање банди и народ се непрестано обраћа државним властима тражећи заштиту од бандитског тероризма, јер све последице њиховог злочиначког рада сноси готово искључиво сеоско становништво, и ако је оно за то најмање криво. Недељна манифестација у Крагујевцу имала је за циљ да покаже свима и свакоме, да су одговорни чиниоци окупаторске и српске државне власти решени да се бескомпромисно заложу за мир, ред и рад у крагујевачком округу и да је народ овога краја против сваког бандитизма.

Већ од сванућа примећено је живо кретање у вароши. Једна за другом пролазиле су чете добровољаца, јединице Државне страже, Националне службе за обнову Србије и велике групе средњошколске омладине, које су у савршеном реду уз свирање војне музике и песму хитале на зборно место.

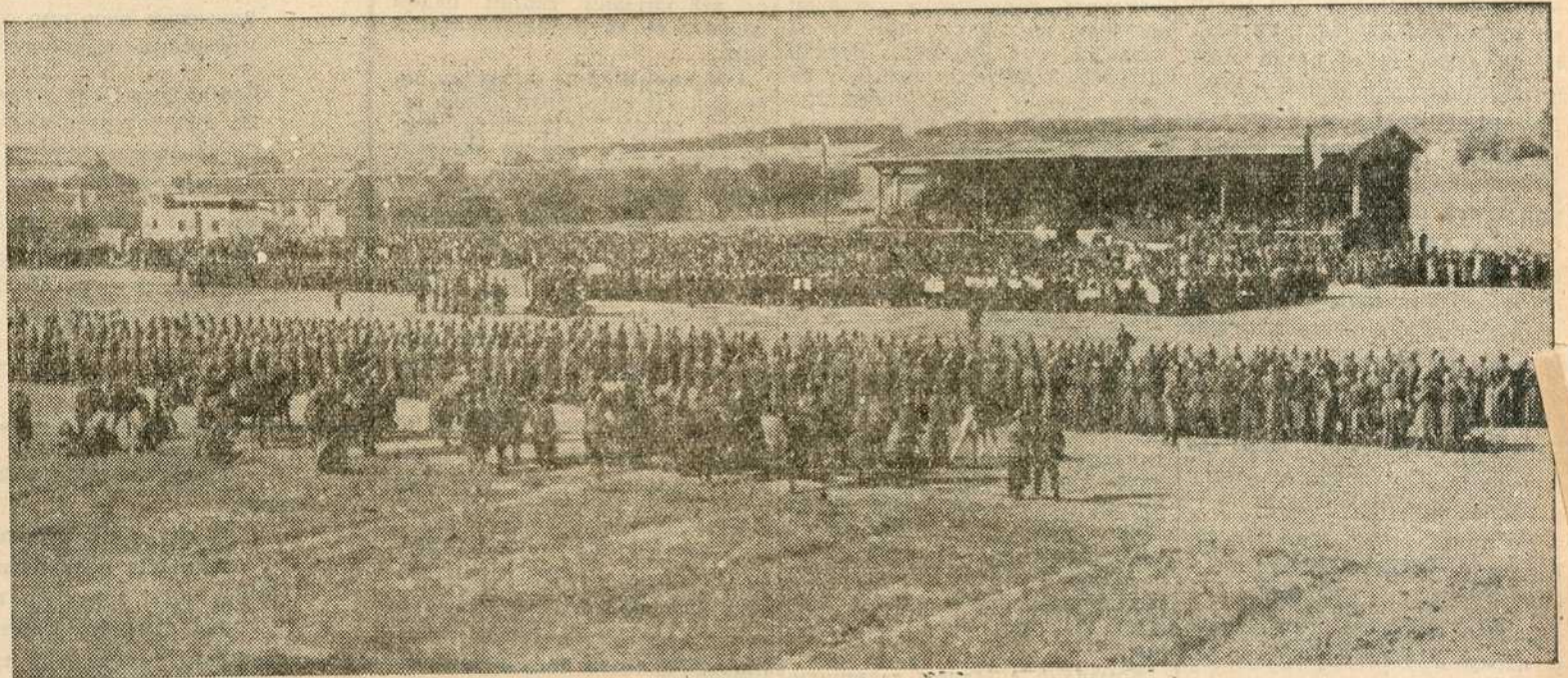
И ако је почетак манифестације заказан за 10.30, већ цео сат раније, на игралишту „Шумације“, стајали су постројени добровољци II батаљона са заставом и музиком на челу, чета С.Д.С. са својом музиком, омладинци Националне службе за обнову Србије и ученици и ученице свих средњих и стручних школа са својим наставницима.

У 10 часова обишао је постројене добровољце командант СДК пуковник Коста Мушички, поздрављајући добровољце са „Помози Бог јунаци“, на шта је уследило громогласно „Бог ти помого“. Командант је затим разговарао са појединим добровољачким старешинама и добровољцима, очигледно задовољан њиховим држањем и одговорима.

У 10.30 дошао је на зборно место окружни начелник Душан Поповић, који је обишао строј С.Д.К. добровољаца и Националне службе. Одмах иза њега стигао је и крајскомандант, капетан Шустер, који је такођер обишао стројеве поздрављајући их са „Помози Бог“.

Свечаност је почела са поздравним говором окружног начелника Душана Поповића, који је у свом говору нагласио да ће сви органи државне власти дати све од себе да народу крагујевачког округа обезбеде мир и ред, да би и даље могао да настави са радом на својим домовима и њивама.

Затим је говорио крајскомандант капетан Шустер, који је поздравно долазак добровољаца у Крагујевац, као сигурну гаранцију да ће у овом крају владати мир и рад. Крајскомандант је подвукао велики значај посете Претседника владе генерала Милана Недића Вођи Немачког Рајха Хитлеру, рекавши да је српском народу поново пружена рука помирења и само до српског народа стоји да из-

Други добровољачки батаљон на зборном месту у Крагујевцу

(Фото: Васпитни одсек С.Д.К.)

ЦАРСКИ ПУТ И СТРАНПУТИЦА

Ми смо хтели, после проласта државе да очувамо народ свој у миру, да би га сачували у животоу и снази, без чега нема не слободу ни величине. — Ми смо заго „издајници“.

Нису тобож издајници они што су нас БЕСМИСЛЕНО увукли у страховиту и пустошну драму што је паклена мржња јеврејска и двадесетвековна њихова припрема спремила.

Нису тобож издајници они што су нам државу разбили изнутра и тако разбијену је бацили у рат преслабу морално и материјално.

Нису тобож издајници они што су својим сулудим саветима и делима припремили толике несреће српском народу.

Крагујевац поздравља добровољце

гради своју будућност мирним и трезвеним радом.

После одржаних говора претставници власти прешли су на трибину која је била исквићена српским заставама, а затим је отпочео дефиле пред претставницима власти и пред неколико хиљада грађана. Дефиле је отпочео са маршем II батаљона, који је са заставом и музиком на челу промарширао испред трибине у савршеном војничком поретку и под пуном ратном спремом, поздрављен од стране претставника власти и народа. Иза добровољаца наступила је чета С Д С са својом музиком на челу, а после њих чета омладинаца националне службе и ученици и ученице свих средњих и стручних школа из Крагујевца, певајући националне песме нове Србије.

Објективни посматрачи ове велике националне манифестације, по ономе што су видели могу да понесу само најбоље утиске и веру у сретнију будућност Србије и српског народа. Пре овога рата имали смо прилике да гледамо разне појединачне или скупне манифестације, али ово што се одиграло у недељу у Крагујевцу превазилази, у позитивном смислу, све манифестације ове врсте, не само послератне, него и оне које смо имали и пре овога рата.

Можда је било манифестација које су биле веће по броју учесника и посматрача, али сигурно није било ни једне на којој се на овако видан начин показало јединство и конструктивни дух наше омладине. Омладина је овога пута показала стваралачку моћ српског народа на првом месту, савршеном организацијом и дисциплином, како она која је прошла под оружјем уз звуке војне музике, спремна да брани своју Отаџбину и сачува свој народ од народних непријатеља, тако и она која је са националним песмама на устима манифестовала своју вољу да допринесе свој прилог напретку и обнову Србије.

По подне истога дана концертирала је музика II батаљона у парку. Велики број грађана, а нарочито омладине, искупило се у парку и топ поздрављало извођење музичког програма.

Б. Борчић

Не, они тобож нису издајници. Они су „борци за народну слободу и народну величину“.

Понављамо: прелазимо овде преко наше личне невоље, што смо то доживели и доживљујемо! Бескрајно је ситно и мало, према стихским размерама наше народне несреће. Па то и не износимо да се потужимо ради себе, већ да покажемо као доказ ГУБЉЕЊЕ ВИДА И СЛЕПИЛА.

Знамо ми да народ као целина не говори тако и не мисли тако. То говоре они што су пред његовом несрећом криви, што су га овде и довели.

Али, да ми нисмо доживели то опште слепило, — зар би ико могао пред народом тако говорити, а да не буде сам бачен под блато срама и камен смрти.

Знамо ми да је народ у дубоким својим деловима и данас најприступачнији истини и да, кад је чује, одмах је и позна. И кроз сузе патње успева да види и врати се своје царском путу истине.

Али, толика и таква копрена лажи, која му је преко очију бачена, и таква је подмукла и заглашна лаж посејана око њега, да на жалост тешку, само тек после крвавих и пустошних искустава, које гвоздена и неумољива рука, као судбина, баца на његово тело и његова села и градове, успева да копрену поцепа и из густе мочваре лажи изиђе пред чисту божју истину.

Борба код Љубичева

Пре кратког времена, на обронцима Рудника, добровољци Треће чете Првог батаљона водили су неравну борбу са четом одметника Николе Калабића. У овој борби једна добровољачка десетина разбила је преко две стотине противника.

Уочи поласка у акцију, десило се на телефону нешто необично. При покушају да се из Рудника, где је Трећа чета стационирао, добију Страгари, преко жице се чуло свирање митраљеских рафала...

Било је несумњиво да се догађа нешто. То су потврдили сутрадан ујутру сељаци-избеглице из Блазнаве. И други су извештаји говорили да се јака банда „шумских“ креће од Страгара према Руднику. У истом правцу кренули смо око подне са четрдесет људи.

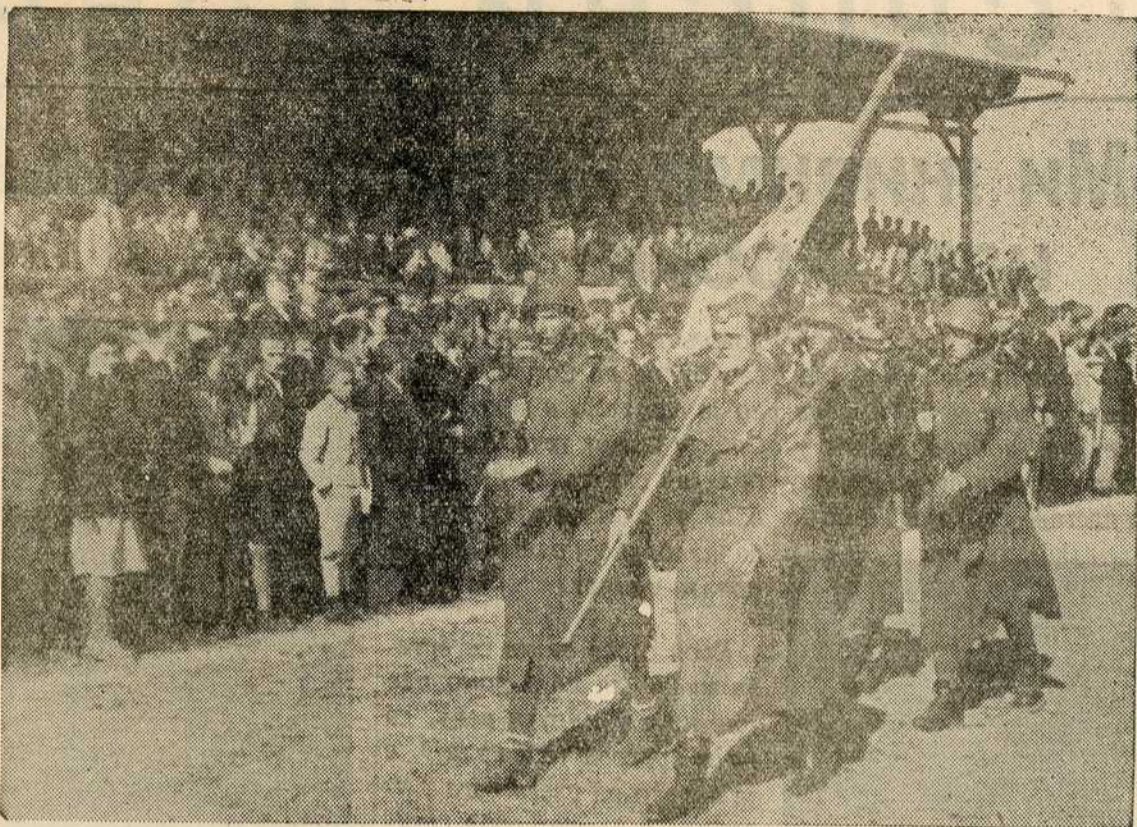
Врело сунце сушило је прашину по влажном лицу, а кроз копоран су продирале барице зноја. По најжешћој врућини, са командиром поручником Бардаком на челу, изнели смо заставу на највиши врх Рудника, Велики Штурац. У наставку акције, у колони по један и стрелачким стројем прелазили смо стрме планинске обронке, стално у опрезности да не будемо изненађени из неке дубодолине и засути изненадном ватром.

На заравни Паљевина—Тавани, са које се пружа поглед на Бело Поље и Чуку, идеалне положаје за одбрану, приступа се осигурању. Три десетине одлазе у заседу, митраљеци се постављају на све стране и одједном, од најзглед безначајних жбунова, постају јежеви начичкани аутоматским оружјем. Негде у великој даљини, тако далеко да се ни место ни правац нису могли тачно утврдити, одјекнули су први метци. Само за тренутак, да би одмах завладао мир хладовитим пропљанима и донео одмор после заморног успињања уз планину...

Командир с једном десетином одлази серпентинама низ брдо, кроз местимично шумом обрасте

О, народе наш, народе царског пута и орловских узлета, зар није боље и достојније тебе, видети свој пут далеко испред себе, — а не овако као што ти то немилосрдно приређују сваког дана одрођени твоји синови, тек кад као слепац паднеш у саму несрећу?

Д. Љ.

Застава II добровољачког батаљона у Крагујевцу

(Фото: Васпитни отсек С.Д.К.)

Сећање на мртве

— У спомен мојим палим друговима —

Скоро је то било... У минулом дану,
Пред вечитом тајном замрачених рака,
Ко последњи поздрав мукли плотун плану,
Хладна земља прими сен палих јунака.

Тешко небо свило своје тамне скуте,
Над увелим цвећем дрхти мирис кише.
Ко гробови мрачни, сви болови ћуте...
Нека стара жена вреле сузе брише.

Препокрите велом племените жртве,
Охлађена тела ледна страва бије.
Крвљу мојом струји сећање на мртве —
На крваве дане што их прошлост крије.

Под дрхтајем ветра ноћ лагано слази,
Замириса земља задахом дубине,
Мученик се вије по крвавој стази
Да га спржи пламен бола и горчине.

Тешко је то било. Две године дана
Завејаних судбом гнусног презрења,
Са невином крвљу из властитих рана,
Залевати стопе свога убеђења.

Презрели су сласти површног живота,
Ведре младост снагом веру им је дала,
А борба им беше вечита Голгота,
Неумитан закон светлих Идеала.

Волели су земљу што у болу грца
И народ што вечно пати се и мучи,
Испуњени надом и сузом што врца
Хтели су да песма место крви хучи.

Одбацише страсти што их живот нуди
Прљав вртлог блуди, греха и срамоте,
Раскинуше оков што спутава груди
И блеснуше сјајем духовне лепоте.

Сва надања њина у нама се крију
Из сплетова рана ничу венци славе,
Са поносом гледам на врх где се вију
Заставе победе, силне и крваве.

Било је то скоро... Мукли плотун плану,
Пред вечитом тајном витешке судбине
Другова, што крв им као суза кану
У свете путире бола и горчине...

Растко Станишић,
добровољац

Омладина мора тежити за пуноћом и богатством живота.

И отуда мора тежити да буде снажна.

Али, она неће бити снажна ако пође путем индивидуалистичке, већ само путем органске мисли.

Јер нема јој лепоте живота, ни пуноће његове, ни светлости његове, ако трчи непосредно за срећом својом личном, већ само ако пође неодољиво за срећом земље своје.

В. От.

Сетва пшенице је почела

Сетва озиме пшенице је отпочела. Пошто се код нас највеће површине засејавају озимом пшеницом, она је главни производ земље који има да нам обезбеди исхрану у идућој години и њој морамо посветити највећу пажњу.

Прошле године наш земљорадник одазвао се до крајњих граница могућности апелу да засеје сваку стопу земље. Захваљујући том одзиву и повољним временским приликама за успех пшенице, овогодишња жетва обезбедила нам је исхрану. Но, пред нама стоји идућа година, у којој ће, ма како се прилике развијале, наша исхрана опет зависити од приноса наше земље. Због тога у овом тренутку земљорадник мора опет да легне на посао да би обезбедио сетву и усев, а тиме и будућу жетву.

ПРИПРЕМА СЕМЕНА

Један од врло важних предуслова за успех приноса је сетва. Од тога како је сетва обављена зависиће будућа жетва.

Први посао при том има да буде избор и припрема семена. Помоћу тријера и селектора семе треба најпре очистити и сортирати, а затим извршити испитивање клијавости, која мора бити најмање 90%. Онда треба набавити сретства за дезинфекцију семена. За то су добри разни препарати који се налазе у продаји, а може се извршити и на тај начин што се семе остави 10 минута у раствору 1% плавог камена.

У погледу времена сетве озиму пшеницу не треба сејати ни сувише рано, ни сувише доцкан. Услед претерано ране сетве, нарочито ако је време још топло, може се десити да усев до зимских мразева порасте, што би било од велике штете. А услед задочнеле сетве прети опасност да се усев до мразева не укорени и не убокори колико је потребно.

Код нас је најповољније време сетве озиме пшенице у месецу октобру и првој половини новембра.

НАЧИН СЕТВЕ

Услед наше већином примитивне обраде земље најраспрострањенији начин сетве је т.зв. сетва омашке. Тај начин је нашим пољопривредницима врло добро познат. Међутим, сетва омашке руком има великих недостатака. Семе се распоређује неравномерно, услед чега настаје неравномерно клијање и ницање. Поред тога овај начин сетве захтева највећу количину семена, од 30 до 50% више него ли при сетви на редове. Ако се сетва омашке врши сејалицама на сачму задржава углавном исте мане, само се семе нешто равномерно распоређује и изврши се извесна уштеда у семену.

У целом свету највише се примењује у пракси сетва на редове врстачним сејалицама, у размаку од 13 до 15 сантиметара. Овај начин је далеко бољи од сетве омашке, али ипак му је мана што се семе такође распоређује по површини неравномерно. Међутим, постижава се иста дубина, а уштеда у количини семена креће се за 20 до 50%.

Принос пшенице може да се повећа за 2 до 5 тона по хектару применом сетве на густе редове са размаком од 6 и по до 7 и по сантиметара. Да би се извршио овакав начин сетве потребне су нарочите сејалице.

Обичне седнице могу се користити за сетву у унакрне редове, која се обавља обичним врстачним сејалицама тако да се једна половина семена сеје у једном правцу, а друга у унакрсном правцу. Овим начином повећава се такође принос за

до 4 тона по хектару, али свака површина мора да се сеје два пута.

СЕЈАЊЕ НА КУЋИЦЕ

Неки наши стручњаци, на првом месту Коста Поповић, пропагирају сетву пшенице на кућице. У пракси показало се да се овим начином сејања добија нешто већи принос. Међутим, овако посејани усев захтева прашење. По мишљењу проф. Вл. Ђорђевића, гајење пшенице на кућице на мањим газдинствима које обилују са довољно радне снаге свакако се исплаћује. Поред тога прашење усева повољно утиче на сузбијање коровских биљака, а пшеница равномерно сазрева. За сејање на кућице постоје нарочите сејалице које је конструисао Коста Поповић.

Постоје најзад још начини сетве пшенице у бразде и на банке. Првим начином у сувим и хладним крајевима без снега обезбеђује се усеву потребна влага да би се заштитио од хладноће, а други начин примењује се на сувише подводним земљиштима, где иначе услед велике количине воде пшеница не би могла да успева.

КОЛИЧИНА СЕМЕНА

Просечна количина семена потребна за засејавање једног хектара земљишта износи код нас од 120 до 150 кг.

Међутим, та количина варира према разним условима самог семена, земљишта и климатских прилика. Ако је семе боље квалитета иде мања количина. На бољим земљиштима обрађеним добро и благовремено постиже се такође уштеда у семену. У случају позне сетве потребна је већа количина семена због опасности од хладноће, која може да уништи знатан део усева. Најзад, као што смо поменули при сетви на редове иде мање семена него ли при сетви омашке.

Најподеснијом дубином на коју треба сејати озиму пшеницу сматра се око 4 сантиметра. Међутим, на лакшим земљиштима може се повећати на 5 до 6 сантиметара.

Одмах по завршеној сетви њиву треба подрљати, да би се семе покрило.

ЂУБРЕЊЕ ПШЕНИЦЕ

Врло повољно за ђубрење пшенице и за постизање већег приноса је стајско ђубре. Пшеница на добро пођубреној њиви може да донесе 3 до 4 тона више приноса по хектару.

Ђубрење стајским ђубретом боље је ако се изврши под претходни усев, нарочито на сувим или претерано влажним земљиштима. Ако пшеница долази у плодороду иза махуница, не треба вршити ђубрење непосредно. Напротив, ако се пшеница тајни на земљиштима слабе плодности, непосредно ђубрење стајским ђубретом је умесно.

За време узраста врло је корисна примена прихрањивања, за које се употребљавају разне врсте ђубрива, као згорело стајско ђубре, компост и вештачка ђубрива. Прихрањивање се врши 3 до 4 пута, од јесени па до каласања. Извесни стручњаци препоручују да се прво прихрањивање изврши у јесен, друго рано у пролеће, треће пред дрљање пшенице, а четврто у време пораста стабљике.

Прихрањивањем озиме пшенице може се повећати принос од 200 до 400 кг. по хектару.

Код нас се озима пшеница у најчешћим случајевима сеје после кукуруза. Међутим, ако пшеница долази после позних сорти кукуруза то може утицати врло неповољно, јер изазива задоцњење у обради земљишта и сетви.

КОМУНИЗАМ НАЈКОБНИЈА ЗАБЛУДА ЛЈУДСКЕ ПОВЕСТИ

(Наставак са 2-ге стране)

згрожени су страховитом суровошћу, примитивношћу, грубошћу, пустоши енглеске народне поезије. Осетио сам то непосредно и сам. У 9 великих томова Цајлдове збирке балада, нема ниједне једине од ранга неке осредње песме Вукове збирке. Од наших бољих и најбољих ни трага. То као симптом, али карактеристичан и значајан.

У Америци село и сељаштво као такво и није ни постојало нити постоји. Систем фармера, то је велики посед са најамним сељачким радништвом које је у ствари пронашао из црначких робова, допуњавано кинеским и јапанским најамним радништвом по принципу што јефтиније радне снаге са што већим профитом. Битно се то ни сада није изменило, сем што та земља колевка расног ропства и безграничног профита покушава да изиграва арбитра у борби против расизма и за већу социјалну правду, које би као и Енглеска могла бар привидно прво да спроведе у својим сопственим границама да би маскирала своје урбанистичко индустријско-капиталистичко империјалистичке колонијалне прохтеве.

Природно је да се те три велике силе нашле заједно и у свом заједничком антагонизму против села и сељаштва, које им је потребно само ради пролетаријације, која би им лиферовала што јефтиније радно робље. И природно је, — да останемо при паралели старог грчког и римског света, особито римске империје и навалне комунистичког хришћанства са Истока и Азије — и садашњи комунистички покрет прети да се стави у службу капиталистичком империјализму да би на његовом распаду некад профитирао, али пре свега у његовој служби одрекао се свих својих принципа и праксе како то сад убрзаним темпом чини болшевизам.

И као што је првобитни азиски хришћански комунизам пропао да би се створило западно-европско хришћанство, које је из старог света пресадило и преузело све позитивне вредности политичке, државне, социјалне и

културне, да би се из њега развила западно-европска култура са породицом као основом, тако ће то бити и у садашњем процесу, као што је јасно сваком ко је способан да из једне више и-

сториске, социјалне и филозофске перспективе посматра ток светских догађаја. Комунистичка заблуда и данас је већ на умору и уступа место бољим и људској култури адекватнијим системима.

Крваво унакажен комунизам је болшевизам

Друго је и горчије питање, да ли је све то било и потребно и неизбежно данашњем човечанству. Ми мислимо да није. Али остаје факат, да је то стало руски народ на око 40 милиона крвавих жртава, да би се после 20 година вратио тобож цркви, коју 20 година прогонио, војничким традицијама којих се одрицао, поседу и породици, коју је негирао.

Заблуда је упорнија од истине. Од једне заблуде у овом трагичном процесу свет као да не жели да се ослободи, од заблуде да комунизам може бити националан, да може постати пријатељ села и сељаштва. Обоје је апсолутно искључено. Од самих својих почетака па кроз све своје облике у историји до сад комунизам је био интернационалан, а националан или чак и антинационалан, јер је то у самом основном бићу свом.

Исто тако он је од самих почетака и у свима временима и облицима био против села и сељаштва, против породице и поседа, увек и свагда, од Платона до Маркса и Лењина. Ако он напусти те своје основне битне црте, он престаје бити комунизам и постаје социјализам на националној основи, национални социјализам, дакле баш оно против чега се он најбесмислијег бори и радије ступа у службу светском капитализму да се ослободи своје заблуде.

Још мање се нека еволуција на боље може очекивати од светског капитализма и плутократије. Чак и за најблаже социјалне реформе она се не показује ни вољна ни способна ни у Енглеској ни у Америци. А у државо-

творном погледу долази са већ давно преживелим и престарелим плановима о уређењу Европе и Света, који значе не неко ново уређење, него враћање у стари хаос, који је довео и до прошлог и садашњег рата и који би, ако би се остварио на несрећу, значило само стварање услова за нов светски пожар. То је сада већ више него јасно и најобичнијем човеку са улице.

За наш народ, за остале мале народе Европе, као и за све словенске народе, комунистички експеримент имао је и то кобно искуство, да их је одвојио од њихових природних и судбинских културних, социјалних, привредних и политичких веза са блиским суседима, од једино здраве и оправдане политике заједничке линије словенских народа са немачким, линије праве европске политике, која би једном за свагда заштитила овај континент, који је био и остао колевка целе светске културе, да не падне на ниво колоније или у најбољем случају доминиона за експлоатацију од англо-америчког капитализма.

Једино враћањем и чврстим везивањем за ту политичку линију може доћи не само до одбране Европе него и до њене истинске обнове и до стварне заштите свих малих народа на Истоку и Југоистоку овог нападеног континента, који је зацело заслужио бољу судбину него што му спрема спендреловско-ставрогиновска конференција у Москви.

Др М. Стефановић

Спесдрел је један од главних јунака Хакслијевог романа *Контрапункт живота*, интелектуалац, злочинац, убица, који са Илциом комунистом убија Веблија, у коме је Хаксли карикирао Мослија, вођу енглеских фашиста. — Ставригин је главни јунак Достојевских Демона (*Зли души, Бјеси*), духовни отац Лењина и болшевика.

ВЕЛИКИ УСПЕХ ЗИМСКЕ ПОМОЋИ

На последњој пленарној седници Централног и Месног одбора Зимске помоћи изнети су велики резултати које је Зимска помоћ успела да постигне у прошлој години. Прикупљањем прилога у Београду и целој Србији отпочело се 1 октобра прошле године, а завршило се у марту ове године. Месни одбор у Београду прикупио је 15.596.000 динара, а поред тога Централни одбор ставио му је на расположење суму од 18.500.000 динара тако да је београдски Месни одбор располагао укупном сумом од 34 милиона динара.

Београдски Месни одбор утрошио је ту суму за набавку децих одела, ципела, разних тканина, џемпера, сапуна, дугмади, огревног дрвета за сиротињу, озбачке сиротињске кухиње, за лекове по рецептима, за извезану патпору најсиромашнијим београдским породицама. Поред тога издате су извесне суме Одбору за прихват заробљеника за даваоце крви при Дечјој универ-

зитетској клиници, за издржавање децих болница Црвеног крста, за помоћ основних школа о Св Сави, загим дому деце заштите, Женском радничком скупштини, Дечјем дому св. Андреје итд.

Окружни одбори постигли су такође лепе успехе. У Београдском округу прикупљено је у ваву намирницама, огрев, одећи и обући око 6 и по милиона динара. Највише је скупио одбор у Крушевцу, у вкупној вредности преко 9 милиона динара. Остали окрузи такође су се лепо одазвали.

Захваљујући одзиву нарочито у прилозима животних намирница, одећи и обући Зимска помоћ упутила је нашим заробљеницима у Немачкој преко 10 хиљада пакета, поред тога што је помогла хиљадама сиромашних породица у земљи.

На последњој пленарној седници изабран је Централни и Месни одбор. У састав Централног одбора улазе као почасни прет-

седник Претседник Владе генерал Милан Недич, а као претседник управник града Београда, шеф Српске државне стазе и претседник Београдске општине Драг. Јовановић. Потпретседници су епископ нишки Јован, мистар на расположењу др. Јован Мијушковић и индустријалац др Фердинанд Грамберг.

Нове грађевинске школе

Решењем Министра просвете отвара се ове године нова мешовита грађанска школа на Убу и мешовита грађанска школа занатско-индустријског правца у Сопоту. За ову годину извршиће се упис ученика у први разред, а остали разреди отвараће се поступно наредних школских година.

ВИЂЕЊЕ

Гранчица босиљка
У плавој кристалној здели
Процветала је и мирише
Балзамично, суморно.
Баш тако и приличи данас:
Јер данас је Крстовдан —
И небо је чисто, чисто и сјајно,
И у његовом тиркизном плавет-
нилу

Плови још тихо и утварно
Крњи сребрни диск месеца,
Ма да сунце још стоји високо.

Један давнашњи Крстовдан био
је исто такав:
Ведар, азуран, благ
И напојен мирисом босиљка
И блаженим летњим сањарењем...

Мајка ми даде
Један једар ћилибараст грозд
И комадић посне погаче
Језгровитог пшеничног куса,
И рече, како с тим пленом
Поново похитах вратима:
„Пази да се вратиш на време,
Сад се већ раније сиркава...“

Али сунце је сјало још жарко
И његови злаћани skutови
Још су се широко
Распростирали по граду.
Пошао сам дугом прањавом
улицом,
Под клонулим ал још зеленим
Старим багрењем
(Које је понегде, можда,
Већ и по други пут процветавало).

Доле, на реци, другари
Играли су се весело
Око мостића и шлепова;
Понеки су се и купали,
Скаћући с чамца у воду —
Као да Свети Илија
Није већ одавно прогрмео
Са својим огњеним колима
И берићетним олујама...

Преко, над високом, стрмом
Другом обалом блештао је
Танани дрворед
У црвенкастом злату сунца
И небо је светлело
Водено плаво и провидно —
Као да тај блажени дан
Продужено позно лето
Нису имали никад
Да ишчезну, да гасну.
Тодор Манојловић

Неизговорено посмртно слово Лазе К. Лазаревићу

Када је 1890 године умро у и земљака, шапчанина, И није
Београду, после дуге болести, онда чудо што су сузе загуши-
приповедач Лаза К. Лазаревић, ле Јовановића над одром дру-
с њим се спростио пред црквом га, тако да није могао ни реч
св. Марка др. Владан Ђорђевић, познати државник и тадашњи у-
редник литерарног часописа проговорити.

Момент је био врло тежак и за све присутне од којих су
Отаџбина, док је на гробљу го- многи заплакали поново гледа-
ворио Јован Ђурић, апотекар, у јући немоћног Јовановића. И
име Апотекарског друштва. „Општајна реч“ не би изго-
ворена...

Међутим, пред црквом св. Касније је ову „Општајну
Марка требало је да изговори реч“ Јовановић штампао у
„општајну реч“ још један ле- Отаџбини коју је уређивао по-
кар, колега покојников, др. Ми- ред др. Владана Ђорђевића. Би-
лан Јовановић-Морски, познати ла је заиста написана ванредно,
писац путописних књига „Тамо тако да су је библиографи Јо-
амо по истоку“ и „Горе доле по вановићеве уврстили у његова
Напуљу“ дела прогласивши је за „кра-
Бол Јовановићев за Лазом био сну“.

је велики. Губио је можда нај- Међутим, пред црквом св.
већег свог пријатеља, иначе још Марка требало је да изговори

Како је Лаза Костић постао члан Ученог друштва

Српско Учено друштво, прете- Кујунџићу. Кујунџић такође ис-
ча Српске краљевске академије пада из такта. Изјављује да ће
која је постала 1886, на место У- говорити и даље и протестова-
ченог друштва, бирало је 1881 ће против гажења закона.

за свога члана књижевника др. Потсмешљивим тоном Алимп-
Лазу Костића. је Васиљевић добаца:

— Шта, шта: „протестујем, протестујем“...
На седници од 5 новембра, Настаде галама. Речи увред-
чланови Ученог друштва Јован ливе полетеше са обе стране.
Бошковић, и Алимпције Васиље- Алимпције Васиљевић чак зграби
вић, професори Велике школе, столицу да се „учено“ обрачуна
предложе за пријем у друштво са Кујунџићем. Присутни их јед-
Лазу Костића. ва умирише. Не решивши ништа

на овом састанку, чланови се у
Милан Кујунџић-Абердар, пе- рђавом расположењу разиђоше
сник, филозоф и доцнији Мини- кући.
стар просвете стави примедбу Тек 21 новембра кад су се ду-
„да је радња Костићева већином хови стишали у Ученом друш-
из области уметничке, те би по тву, „при пуном броју чланова“,
закону било да њега предложи одбор уметнички“.

Алимпције Васиљевић се нерви- прође кандидатура Лазе Кости-
ра и неколико пута упада у реч ња.

ЈОВАН РАЈИЋ О ПРВОЈ СРПСКОЈ ГИМНАЗИЈИ

За прву српску гимназију сма- тра се она која је под управом
Емануила Козачинског отпочела рад 1733 године.

Та гимназија испрва је имала свега 14 ђака: 3 ђакона који су учили граматiku и 11 монаха, од којих су неки били такозвани „азбучници“. Неки од њих били су зрели људи од 20 до 40 година. Један од тих ученика био је доцније чувени историчар и књижевник Јован Рајић, који ево како описује рад у школи:

„Са дивним успехом наставни- ци почеше предавати изредно настављање латинске граматике. И за неколико година толико су успели, да је латинска наука приведена била и до саме реторике, којој је професором и свију школа префектом био г. Манојло (Козачински). И тако старањем и најтежим трудом би јуност доведена и до двери филозофије“.

У тој првој гимназији латинско наставно градиво било је овако распоредено: I разред „Аналогија“; II разред „Инфими“; III разред „Граматика“; IV разред „Синтакса“; V разред „Поетика“ и VI разред „Реторика“.

„ЗА КЊИЖЕВНЕ ЗАСЛУГЕ УЧИЈЕНЕ СРПСТВУ...“

Увек су књижевници таворили, натезали крај с крајем. Ретко је кога та „горка чаша“ мишошла. А још ређе се држава сећала да би требало помоћи те своје обдарене синове који су аргатовали на културном пољу под тешким условима.

Један од тих ређих случајева десио се 1892 године, када је Српска народна скупштина, на 44 свом састанку, акламацијом донела одлуку да се двојици српских књижевника Јовану Јовановићу-Змају и Љубомиру П. Ненадовићу исплаћује из државне благајне годишње по 400 динара. Одлука скупштине била је мотивисана овако: „За књижевне заслуге учијене Српству“.

ШАРЛ ГУНО

50-годишњица смрти

Шарл Гуно, популарни француски композитор, рођен је у Паризу 1818, а умро је такође у Паризу 1893 године. Мајка Шарла Гуноа била је одлична пијанисткиња и она је своје сину дала прве и основне појмове из музике. Затим је Гуно студирао контрапункт и радио практичне вежбе из компоновања на конзерваторијуму у Паризу. У својој 21 години он добија прву велику награду Рима за једно своје музичко дело.

Млади Гуно је провео три године у Риму, где је по својим интимним духовним наклоностима посветио пажњу црквеној талијанској музици. Нарочито је обратио најозбиљнију пажњу студирајући дела великог талијанског композитора црквених дела, Палестрине, што је касније и у његовом животу и у његовом уметничком раду оставило дубоки траг.

После боравка у Риму Гуно се враћа у Париз, где прима службу оргуљаша у једној цркви. У исто време похађао је и часове теологије као ванредан слушалац свештеничког семинара и мало је требало па да и он уђе у свештенички ред.

У то доба као да се у души младог композитора водила борба за смирену духовни живот и црквену музику или за световну уметничку каријеру преко позоришних успеха и оперске музике.

Гуно је под утицајем свога лирског талента а исто тако и под утицајем дела Роберта Шумана и Хектора Берлиоза ипак пришао и позоришту створивши већи број оперских дела, али не напуштајући рад на компоновању црквене музике. Тако је он поред оперских дела створио велики број црквених музичких дела који се састоје из миса, реквијема и ораторијума. Исто тако писао је и симфонијску музику. Много је интересантније за Гуноа и за то његово доба у француској музици, што је он компоновао и соло песме са пратњом клавира.

Шарл Гуно ипак је највише значајан по своје оперском раду из које су се од његових десетак опера одржале и данас на репертоару светских опера свега

јој природи био врло осећајан романтик.

Берлиоз који је био такође романтик, али не смирене, већ врло јаке и експанзивне природе, утицао је на Гуноа и лично, указујући му и на оперске садржаје, које треба да обрађује. Тако су и постале Гунове најбоље опере Фауст и Ромео и Јулија.

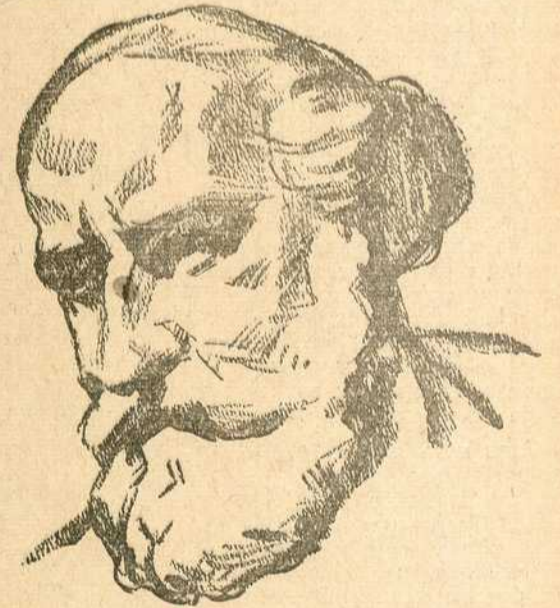
Гуно је, дакле, био међу првим француским композиторима у другој половини деветнаестог века који се заложно и као човек и као уметник за препород и обнову француског оперског стила, који је у првој половини истог тога века био упућен једним потпуно погрешним и немогућим правцем, и који уопште није имао у себи никаквих правих позитивних драмских и музичких елемената, иако се у многоме ослањао на народну прошлост и био преко народних маса на позорници намењен масама у публици.

Та такозвана историјска, херојска или велика француска опера морала је имати врло кратак век, јер је она у ствари била само једна уметничко-музичка пролазност, једна музичка мода. Сам Наполеон Бонапарта је штитио Спонтинија и обожавао његове опере овога стила. Али падом Наполеоновим падоше и Спонтини и његове опере, а за њим редом сви који пођоше тим правцем.

Карактеристични су брзи успеси и брзи падови и других оперских композитора овог правца као што су били: Керубини, Обер, Халеви, Мајербер, па и Россини, чија опера Виљем Тел спада у ову врсту опера.

Творац Фауста, Гуно успео је да у својим оперским делима оствари тип опере средњег карактера, ни трагедију, ни комедију, већ оперу која ће у себи садржавати све животне елементе који се крећу од највећих патњи и болова до среће и радости. Све је то донекле прекривано велом тајанствености и религиозне мистике и јако натопљено великом дозом романтизма.

Иако се у Гуновим операма и даље донекле осећао утицај стила великих француских опера, он је ипак успео да својим осећај-

ШАРЛ ГУНО

(Цртеж:
Н. Бешевих)

две: Фауст и Ромео и Јулија. Гуно је, иако донекле и сам васпитан уметнички у духу велике француске опере (херојске опере), којој су поставили основе у Француској Талијани Керубини и Спонтини, а дали јој завршну фазу и највећу пробу Обер, Халеви и Мајербер, устао против тог ладног и намештеног оперског стила који је залуђивао и заводило француску оперску публику почевши од Наполеонових ратова па све до после Реставрације и револуције из 1848 год.

Површношћу помпезност, патетика и лаж тога оперског стила ипак нису могли бити блисти једноме Гуноу који је био веома наклоњен цркви и религији, а који је у исто време већ био добро захваћен књижевним романтичним идејама, а и сам је по сво-

ним и јасним мелодијама, јасноћом свога стила и чистотом свога лирског талента извршио важан препород француске опере и указао пут новим генерацијама куда треба да иду.

Најбоља Гунова опера Фауст рађена по чувеном Гетеовом драмском делу, носи у себи све најглавније особине његове оперске музике. То дело и данас се добро држи на савременим оперским сценама, иако оно својом музиком није продло у филозофске дубине Гетеовог свега. У томе делу је више остварен добар тип француске романтичне опере чија је садржина узета из једног књижевног дела које у себи носи сасвим друге музичко-драмске могућности и филозофске дубине.

„ДУКАТ НА ГЛАВУ“

на сцени Србозара

СТВАРАЊЕ БИБЛИОТЕКАРСКОГ КАДРА

У „Летопису“ Матице српске из 1902 године изашла је први пут, и данас мало позната приповетка Јанка Веселиновића, „Чила-Гаврилова тајна“. Са врло много драмских елемената у себи, ова стварчица је морала привучи пажњу искусног познаваоца сцене г. Јосипа Кулунџића. Разрадом њених, чисто политичких, проблема и још неких, исто тако узетих из приповедака Јанка Веселиновића, овај нам је писац пружио драматизацију под називом „Дукат на главу“.

Угледна сеоска задруга Срећка Србиновића стоји пред деобом. Политика узима толики замах, да се скоро цело село узајамно завади и подели у два табора. С једне стране се налази стари кмет Живан, а са друге газда Срећко. Незадовољан очевим управљањем задругом, Срећков син исто тако прилази Живану. Опште и породичне ствари се толико испреплету, да скоро долази и до раскида идиличног љубави сина газда Срећка и његове јаране Анђелије, кћери чича-Гаврила.

Једини који увиђа прави узрок стварања ових локалних трагедија у животу нашег села, а тиме и општих, нашег народа, јесте стари чича-Гаврило. Он покушава да посредује, али налази на неразумеване и одбацивање и једне и друге стране. И док се поменута приповетка Јанка Веселиновића завршава трагично, инсценира г. Кулунџића добија други смер радње и комад се завршава у свежем хумористичном тону. Ђата-Паја, који спроводи кроз цео комад интригу како би дошао до нешто пара, проноси кроз село фаму да је газда-Срећко платио своје бираче, и то на сваку главу да је дао по један дукат, задужујући задругу.

Он подговара и Срећковог сина да се овим аргументом послужи као средством за деобу, али се ипак све на време огкрива. Прави манир стварања Јанка Веселиновића из првих дана, када нам је дочаравао сеоске идиле долази на сцену и г. Кулунџић нам даје „наравоченије“ у духу Доситеја Обрадовића, мало опоро, али ипак стварно. То је решење наших општих проблема на сцени.

Основа здравог сеоског живота јесте заједница. Наш српски народ од давнина има своју својствену социјалну и економску установу, а тај је у породичној ћелији, кућној сеоској задрузи. У њој су налазили потпуно уточиште не само мушкарци, већ и жене, и то у пуном смислу речи, мада нису биле задругари.

Ради тога нам г. Кулунџић и даје савршено обрађен тип младе сељанке која се бори за јединство задруге у коју ће ући, Анђелија кћер чича-Гаврила, која се на крају ипак удаје за сина Срећка Србиновића. Она зна да је основа здравог живота у браку, на првом месту у економском обезбеђењу. Ова млада девојка са села интуитивно осећа да је задруга пут благостању, а инокоштина да значи пропадање у сиротињи, бедности и сталној свађи. На једном месту чича-Гаврило ће казати дубоку мисао која се у њему, као претставнику наше народне традиције, родила у пуној снази народне мудрости:

„Боље је бити свој слуга, па богат и сит, него свој господар, па сиромах и гладан“.

На изглед наиван и са само наративним проблемима, ради забаве публике, као н.пр. „Бидо“ Јанка Веселиновића и Драгомира Брзака, комад „Дукат на главу“ добија дубок значај економске проблематике и покушај решења социјалних потреба нашег

народа, сачувања богатства и мира.

Ипак, идила Јанка Веселиновића долази до израза: Ђата-Паја добија заслужене батине, а народ се окреће раду и миру, својим пољима и кућама.

Позориште „Српске Заједнице рада“ под новом управом г. Д. Сотировића ставило је поново овај комад на репертоар и дало га у новој подели улога и новој режији, коју је уметно кроз цео комад водио г. Јован Јерemiћ. Утисак понет са ове претставе је на сваки начин више него повољан, па верујемо да је режија морала задовољити и самог г. Кулунџића, као позоришног човека. Наравно, као и у сваком комаду, главније улоге су и овде освојиле публику, па треба наро-

чито истаћи уметничку игру г-це Аните Неранџић као Анђелије, кћери чича-Гаврила, затим г.г.: Станка Колашинца који је гостовао у улози Срећка Србиновића, Љубе Васиљевића као сина Срећка Србиновића, Драгољуба Сотировића као Кмета, газда-Живана, и Јована Јерemiћа као чича-Гаврила.

На овој обновљеној претстави од 24 о. м. декори су били врло свежи, мада опет прилично оскудни. Утисак који смо понели о једном мачванском селу крај Дрине, могао би исто тако бити везан и за било који други крај наше земље. Недостајала је специфичност овог краја. Музичка обрада комада г. Црвенчанина била је врло добра.

В. М. А.

Филм као хроника савремених догађаја

И поред тога што филм, у главној својој намени служи као уметничко уобличавање најпеших идеја људског духа и фантазије, не може се порећи значајна веома замашна улога коју он има у обавештавању гледаоца о најактуелнијим догађајима данашњице. Ми овде нећемо расправљати о уметничкој вредности филма, нити о значају т. зв. „седме уметности“. Интересује нас сада филм као хроничар савремених догађаја у свету. Ту се филм додирује са новинарством и радиом, са којим има заједничко да обавештава, да поучава и да забавља своје читаоце, односно гледаоце и слушаоце.

Ова три основна задатка већ одавно су признати новинама и радиу. Међутим, има и данас много људи који ће ову улогу одрећи филму. О обавештајној и поучној страни новина и радија није потребно, дакле, говорити. Остаје нам да утврдимо како и уколико филм може да испуњава горе наведене задатке.

Као што велике редакције европских листова имају у готово свим цивилизованим земљама света своје дописнике, тако исто и велика филмска предузећа имају своје сараднике у свима већим земљама. Дужност ових сарадника је да пажљиво прате догађаје у земљи, да оне

догађаје који ће интересовати светску јавност, сниме за филм, и пошаљу својој дирекцији. Ту се одабирају снимци разних претставника, и сређују по својој интересантности и актуелности, и у виду недељних журнала шаљу биоскопима на приказивање.

Могло би се приметити да у погледу обавештавања новине и радио врше ову дужност много брже и ефикасније, стога што су они у стању да одмах по догађају, у року од два или три сата обавесте публику. Филм то не може. Њему у ствари то и није циљ. Али, примећује се да су настојања филмских предузећа уперена у правцу бржег обавештавања публике. И благодарно авијацији, која овде знатно доприноси филму, у стању смо да кроз неколико дана видимо на журналу догађаје о којима смо читали. Дешава се пак, да филм пружи истовремену слику о стварима када и новине. То се нарочито опажа у дописима са бојишта. Заједно са дописом упућеним редакцији, иду и снимци филмском предузећу.

У поређењу са новинама и радиом, филм има предности. Филм може да разуме сваки човек, без разлике ступња културе и образованости. Јер филм делује на оба чула, тј. чуло вида и чуло слуха. Код новина и радија то није случај. Затим, филм је знатно допринео зближавању гледишта појединих народа. Филм готово не треба језика. Он је интернационално средство изражавања. Њега могу мањевише схватити и примитивци, јер не захтева нарочите припреме и писмености (Овде је свуда реч о филмском журналу).

Узећемо за илустрацију горњег тврђења овај пример. Када су новинарске агенције јавиле о немачком подвигу спасавању Дучеа, није нам тај догађај, и поред све вештине репортера, осветљен тако јасно, као кад смо га, после десетак дана, гледали снимљеног на филму. И најпростијем гледаоцу пружио се прилика да „својим очима“ види цео подвиг. То је била једна од најуспелијих репортажа, која је задивила цео свет.

Још нешто, новинарски извештај може да делује мање или више убедљиво или неубедљиво. Новинар може бити објективан или субјективан. Ствар је схватања и темперамента. Међутим, филмска камера хвата слику хладно. Она не учествује у догађајима, и прецизно и са-

мете обављаће се, по потреби, и практичне вежбе.

Слушаоци течаја биће редовни и ванредни. Редовни слушаоци могу бити студенти универзитета или високе школе који имају најмање 6 завршних семестара и она лица која су већ библиотекари или врше ту дужност при државним или самоуправним установама а имају потребну школску спрему. Ванредни слушаоци могу бити сва она лица која показују интересовање за уређење библиотеке.

Пријаве за упис на течај примаће Министарство просвете и вера — Одељење за високо образовање и народну културу до 29 октобра 1943. Кандидати у пријави треба да даду ове податке: име, средње слово и презиме; занимање; датум и место рођења; школску спрему; испуњава ли услов за редовног или ванредног слушаоца.

свим незаинтересовано приказује ствари онако како су се у истини збиле. Филм је стога у бедљивији од речи.

Филм затим увелико служи пропаганди и напретку науке. О животу змија, каквих других животиња, или инсеката, могу се писати разне студије. Али када се снимни један „културни филм“, гледаоц ће без икаквог напора моћи да уђе у тајне животињског света. Није му потребно да познаје научну терминологију и разне друге изразе, већ треба само да посматра. Закључци му се намећу сами по себи.

У пракси је доказано, што је сасвим разумљиво, да се филмови који приказују живот појединих народа, прилике у појединим крајевима земљине куле, много радије траже и гледају, него што се читају путописи разних писаца. Филм стога знатно доприноси у формирању претставе о свету, и несумњиво је да ће филм будућности скратити раздаљине између континената, и уклонити многе заблуде које још и данас владају у свету о животу разних народа.

У спорту, на пример, филмска камера боље види од мноштва разних стручњака и нестручњака. Једну трку ће боље приказати филмски журнал, од ма чијег пера, па макар се ту радило и о најбољем репортеру. Који је коњ стигао први, пресудиће филм боље и објективније, него што би то могло људско око, и запажања, која су уосталом врло релативна. Да ли је у боксу који ударац „низак“, тј. недозвољен, најбоље се установљава путем филма. Стога је у великим земљама уобичајено да се важнији мечеви снимају за филм. Исто се може приметити и за остале гране спорта.

Филм тако поред новине и радија употребљује у многоме жељу савременог човека за сазнањем.

Новине имају заиста велики број, читаве милионе читалаца. Исто се може рећи и за радио. Али, ни број посетилаца биоскопа и гледалаца филмских журнала не изостаје иза ових. Према најновијим статистикама преко три и по милијарде гледалаца посећује годишње 35.000 европских биоскопа. Може се дакле рећи да је број гледалаца филма не само достигао, већ и премашао број читалаца новина, а то је доказ да филм има значајну улогу у обавештавању савременог човечанства.

Вили Форст и Марте Харел приликом снимања филма „Жене нису

анђели“

(Фото: Вин-Филм)

КЊИГЕ И ЛИСТОВИ

ЏОН ЕМЕРИ о судбини Енглеске

Џон Емери: Енглеска и Европа. Издање Просветне заједнице а. д. Стр. 96.

Џон Емери је син данашњег министра Велике Британије за Индију Емерија.

Мишљење сина данашњег активног британског министра о проблемима пред којима стоји данас Енглеска у одбрани своје империје од највеће је важности. Несумњиво је да Џон Емери одлично познаје своју отаџбину и њене интересе. И стога сваки његов став делује убедљиво. И зато је његов суд о крајњем исходу овога рата и судбини Империје која се налази између два наследника, који свој плен нестрпљиво чекају, Америке и Русије, необично актуелан.

Емери се не може пребацити пристрасност у третирању проблема који стоје пред Енглеском. Његов храбри и одлучни став да истину каже у очи не само своје народу, већ и целој свету, задивљује је. По њему ако се ствари наставе онако како су пошле, Енглеска је осуђена на неминуљиву пропад. За то су криви Јевреји, којима су увек били пречи интереси међународног јеврејства од интереса ове или оне земље. Черчил је, упркос своје одлучности заплива водама светског јеврејства, које се налази како у самој Енглеској, тако у Америци и Совјетској Унији. Рузвелт, Черчил, и Стаљин су само фигуре у рукама вечног јеврејства.

Емери пребацује Черчилу многе грешке, многа тактизирања, и многе заблуде у раду овог одговорног британског државника. Он се задржава на изјавама Черчиловим датим кроз дуги низ година о болшевизму. Черчил је 1919 г. изјавио у Доњем дому: „Од свих тиранија које је икада забележила историја, болшевизам је најстрашнија, која највише разара и уништава“ У 1926: „Теорије болшевизма су у двадесетом веку довеле до једног доба које је горе него камено доба“. Черчил је то своје мишљење о болшевизму истакао чак и у моменту закључивања енглеско-совјетског пакта, 22 јуна 1941 г., рекавши: „За последњих 25 година нико није успешније и енергичније иступао против болшевичке куге као ја. Не повлачим ни једну једину реч од свега што сам рекао“. Данас тај исти Черчил прича: „Ми смо решени — он и Стаљин — да наставимо борбу раме уз раме, упркос свих патњи и тешкоћа које нас можда очекују. Ми ћемо се даље борити руку под руку, као другови и браћа...“

По Емерију Черчил је упропастио Британско царство. Спас Енглеске, тврди он, лежи једино у победи Немачке, и искреном споразуму ова два по крви блиска народа. То своје тврђење документује он приказом Европе у случају да би победили савезници и болшевици приспела на обалу Рајне. Канал не би онда претстављао никакву препреку за комунистичке идеје, које би пре плавили свет.

Америка би била заузета бригом око отимања појединих делова колонијалног царства, тако да не би могла ни мало пажње посветити самој Енглеској и њеној судбини. По Емерију, Енглеска је велика поморска сила, и она као таква може опстати само ако има у залеђу једну јаку копнену силу, каква је Немачка. Он предвиђа једну тесну сарадњу између ове две земље. Изте сарадње исходио би резултат, да

би у будуће ратови били онемогућени.

Емери наводи да су присталице овога и оваквог мишљења, око 150.000 Енглеца, који данас чине у концентрационим логорима Енглеске. Сваки од ових затворених има најмање по десет присталица. Укупан број опозиције, износи, дакле, 1.500.000 људи. Толико исто има владајућег слоја јеврејске плутократије. Осталих 39.000.000 остају по страни вођени тамо-амо по путу који води у сигурну пропад, коју су им спремиле јевреји.

Емери предлаже да се јевреји

дефинитивно истерају из Европе, да им се одреди једна земља коју ће населити и у којој ће живети како сами знају и умеју. Тиме би ова нација бадаваца и превараната имала довољно времена да се међусобно вара, пљачка и цепа, и ако би је у томе једном заувек нестало, нико не би жаљали.

Књига овога поштеног Ешлеза, који је, за време рата, мушки и отворено рекао истину о судбонским питањима Велике Британије, о проблему јеврејства и светске опасности болшевизма остаје као докуменат времена. Нашег читаоца ће ова књига занимати и стога што је писао човек који је одлични познавалац наших прилика, и који супротно од свога оца, поздравља нови пут Србије, и њено укључење у европску заједницу, где јој и лежи право место.

За избегличке девојке

Ма да Комесаријат за избеглице улаже све напоре да би избеглицама, а нарочито избегличкој деци омогућио егзистенцију, а поред тога дао и могућност да развију своју радну и интелектуалну способност, ипак су задаци који се постављају Комесаријату и сувише велики, да би се све могло постићи његовим редовним средствима. Због тога је Комесаријат приморан да апелује на наше родољубиво и хумано грађанство, да га што је могуће обилније помогне у његовим настојањима.

У тешком положају налази се денас изванредно број бистрих и трудољубивих избегличких девојчица које похађају гимназију,

али су остале готово без икаквих средстава за издржавање, док Комесаријат, услед претрпаности, није у могућности да их смести у избегличке домове.

Обезбеђење ових девојчица не би било нимало тешко, кад би наше имућније београдске родољубиве породице хтеле да им изађу у сусрет. Девојчице би биле спремне да у својим слободним часовима помогну дотичним породицама у домаћинству с тим да им се омогући и посећивање школе. Породице које желе да се одазову овом апелу могу се обратити Комесаријату за избеглице лично у соби бр. 45, или на телефон 27-201 локал 212.

Државна Хипотекарна банка

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом ова имања:

3 НОВЕМБРА 1943 ГОД.

1) Плац у Краља Петра 74	Дин. 1.100.000.—
2) Плац са зградом Цара Душана 31	Дин. 1.400.000.—
3) Плац са зградама Херц. Степана 13—15	Дин. 1.400.000.—
4) Плац са зградама Хаџи Мустафина 49	Дин. 400.000.—

5 НОВЕМБРА 1943 ГОД.

1) Плац Прест. Петра 93—95	Дин. 450.000.—
2) Плац Мих. Богичевића, површ. 333,60 м ²	Дин. 2.500.000.—
3) Плац Краљевића Марка 18	Дин. 1.600.000.—
4) Плац са зградама Цинцар Јанкова 2	Дин. 1.500.000.—

Продаја ће се одржати у банчиној згради Скадарска 33/II, где се могу добити сва даља обавештења.

794 1-1

Државна Хипотекарна банка

изложиће јавној продаји са почетним лицитационом ценама ова имања:

9 НОВЕМБРА 1943 ГОД.

1) Плац са зградама Деспота Ђурђа бр. 1	Дин. 2.500.000.—
2) Плац са зградом Цара Душана бр. 9	Дин. 1.700.000.—
3) Плац са зградом угао Франше Делера и Словеначка	Дин. 1.100.000.—

11 НОВЕМБРА 1943 ГОД.

1) Плац са зградама Скендербегова бр. 15	Дин. 1.300.000.—
2) Плац Јеврејска бр. 3	Дин. 850.000.—
3) Плац Панчијева бр. 7 и 9	Дин. 2.000.000.—

Продаја ће се одржати у банчиној згради Скадарска 33-II, где се могу добити сва даља обавештења.

793 1—1

ДАНУНЦИЈЕВЕ ПРИПОВЕТКЕ

Габриел Данунцио: Девица Орсола и друге приче. Колекција „Бисери“. Издање „Југоисток“ а. д. Стр. 76. Прево А. Б. Херенда.

Великог писца познајемо по његовом сликању живота. Велики писац је анатом друштва. За њега нема тајни у бићу човека јер си улази лако и сигурно у најтајније и најскривеније кутеве људске душе. У рукама великог писца човек је играчка којом се сват игра, пребирајући час по свести, у жељи да аће осећања и мисли које је хтео да нагласи. Велики писац је мајстор људске психе.

Габриел Данунцио је велики писац. Он је то не само по својој концепцији живота, већ и смелошћу којом прилази раскринкавању проблема људских страсти. Овај изванредни познавалац унутарњег доживљавања познат је као један од најбољих песника женине душе. Габриел Данунцио је уз то песник чија лепота стила опија. У њему су у ствари

Индија рада и борбе

H. Manzoorudin Ahmed: Indien ohne Wunder. Leipzig: Wilhelm Goldmann Verlag.

„Индија чуда и чаробњака, причева из бајки, раскошних палата и харема, нису проналазак писца којима је потребна сензација. Оваква Индија постоји и још дуго ће постојати. Свакако да је само по себи разумљиво да свај свет причева и факира увек побуђује интересовање и љубопитство Европљана. Не дај Боже да ја то пребацујем белним људима. Али је само жалосно, да цео културни свет неће да види и другу страну народа од четири стотине милиона становника... Није ли потребно да се свет више интересује за свакодневницу тих четири стотине милиона људи, који претстављају једну петину човечанства, него за мали број баснословно богатих причева?... У овој књизи ми хоћемо да вам прикажемо другу Индију, Индију свакодневног живота, рада и борби четири стотине милиона становника... С тога хоћу да покушам, да као један од тих четири стотине милиона опишем њихов живот... Ја хоћу само да испричам све оно што се стотинама и хиљадама пута дешава и што сам видео, оно што се још стотинама и хиљадама пута може видети.“

Овим речима је писац ове књиге Ахмад Манзорудин предао јавности своје дело. Манзорудин живи већ дуго времена у Европи, али он је ипак остао до сржи Индус и срастао са својом великом отаџбином. Живот у Европи му је помогао да ствари посматра са једне друге тачке, много правилније него што се то до сада чинило

двоје, песник и сликар друштва. Стр се боре. Писник пре влађује. Да би се наш суд о Данунцију правилно схватио напоменућемо да је он Орсолу и приче из ове свеске „Бисера“ писао још док је био веома млад.

Код Данунција се одмах примећује јако подвучена нота музичности, коју восталем срећемо често код људи његовог народа. Његова „Девица Орсола“ је пре музичка поема него новела. У свој краткој симфонији разликујемо јасно четири става, болест, оздрављење, љубав, и страдање и смрт. Прелази из једног става у други дати су овде благосећања се овде назире као кроз танки вео. Нема оштрине, у петезима, тако да нам цела слика изгледа примаљивија.

Јунакиња ове новеле Орсола и када болује, и када по оздрављењу страда у својој похоти, не оставља на нас утисак живе и реалне особе. То долази отуда што нас је Данунцио занео мелодиком својег причања. Све личности овде претстављене су мелодрамски. Не потреса нас Орсолина смрт, не жалимо је, не презиремо подлог заводника Линдора, не усхићује нас ни љубавник Марчело. Орсолина смрт као финале дата је искупише аргументирано да би могла да остави дубљи утисак. Орсола умире као што се умире на даскама, код лоших глумана, за које знамо да ће устати пре него што се спусти завеса.

Не можемо поредити Софку Боре Станковића са Данунцијевом Орсолом. То су два дијаметрално различита типа. Али у њиховима случајевима ипак има сличности. То је искушење, проистекло из похоте обеју. Орсола је слаба, бледа, рековалесцент који не зна шта ће са здрављем које наступа и које тражи одушењу страда. Софка је сва снага, сивова, бујна, она прижељкује искушење, сама га ствара. Али она остаје чврста. Софка нам изгледа стварија. Орсола је производ богате пишчеве фантазије него личност узета из живота.

Кратка прича „Хирург с мора“ је скица из живота јадранских рибара. Као слика то је пастел, лепа и топла. Али психолошки није погођена. Рибари да би спасли друга оперишу му оток на врату који је изненада избио и прети да га угуши. Жртвују се, али га после неуспеха операције бацају у море, стравши га претходно у цак, у жељи да сакрију своје дело. Овакав завршетак тре бало је Данунцију да би створио утисак, али баш он је промашио.

Трећа прича „Дукати“ дата је најпластичније и најубедљивије. То је занимљив кроки из земље сунца и љубави. То је слика робова љубавне страсти и новца. Данунцио се овом кратком причом испољно као ванредни уметник, што је каснијим својим делима још више доказао.

Сви у кући иду на прстима. Оца је опет спопала реума! А мајка се није побринула да набази АСПИРИН Она то није смела да заборави. Јер:

Оп. рег. С. бр. 850 од 214-1043

МАЛИ ОГЛАСИ

СВАКА РЕЧ ДИН. 4.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

ЛИЧНУ КАРТУ издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Милица Ристић. 736 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Даринка Добричић. 737 3—3

ИЗГУБИО САМ личну карту и полицијску пријаму добивене од претстојништва полиције, Аусвајс немачке командантуре и радничку књижицу. Све оглашујем за неважеће. Михајло Милановић из Крагујевца. 738 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 883 издату од Среза гужанског изгубио сам. Оглашујем је неважећом. Миодраг Јаковљевић — Станови. 739 3—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва полиције Крагујевца, изгубио сам оглашујем је неважећом. Богољуб Васиљевић. 740 3—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 4752 издату од Претстојништва полиције Крагујевца изгубио сам. Оглашујем је неважећом. Милорад Михајловић-Милојковић. 741 3—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 4751 издату од Претстојништва полиције Крагујевца изгубио сам. Оглашујем је неважећом. Никола Милановић. 742 3—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 4668 издату од Претстојништва полиције Крагујевца изгубио сам. Оглашујем је неважећом. Голуб Шипрага. 743 3—3

ПОЛИЦИЈСКУ ПРИЈАВУ на име Тихомира и Драгиње Антонијевић изгубљена па се оглашује за неважећу. 744 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам, оглашујем је за неважећу. Жарко Захар. 754 3—3

ПОЛИЦИЈСКУ ПРИЈАВУ издату од Претстојништва полиције Крагујевца изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Сибинка Илић. 755 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва полиције Крагујевца, изгубила сам, оглашујем је неважећом. Стамена Живаљевић. 756 3—3

МОЈА ЖЕНА Живка Головић рођена Панић напустила ме је 19 септембра ове године и до данас се није вратила. Позивам је да се у року за 5 дана врати у противном одричем се и све њене дугове не признајем. Петар Головић, село Порјипово. 757 3—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 1483 издату од Претстојништва полиције Крагујевца изгубио сам, оглашујем је за неважећу. Живојин Лазаревић. 758 3—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва полиције Крагујевца изгубила сам оглашујем је за неважећу. Лепосава Здравковић. 759 3—3

ПУТНУ ОБЈАВУ бр. 608 издату од Среза Гужанског изгубио сам, па је оглашујем неважећом. Ђурица Никола. 760 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва полиције Крагујевца изгубио сам, оглашујем је за неважећу. Бимбашић Петар. 761 3—3

НА ДАН 5 септембра на станици Параћин нестале су ми следеће ствари: Лична карта издата од Претстојништва полиције Крагујевца и Аусвајс издат од логора Дрезден-Бор. Оглашујем их за неважеће. Милоје Ристић. 762 3—3

ПОЛИЦИЈСКУ ПРИЈАВУ издату од Претстојништва полиције у Крагујевцу изгубила сам, оглашујем је за неважећу. Марија Радоњић. 763 3—3

ИЗГУБИЛА САМ личну карту издату од Среза Орашачког и пријаву Претстојништва полиције Крагујевца. Оглашавам их за неважеће. Десанка Катанић. 764 3—3

ДУГОГОДИШЊИ ДИРЕКТОР ГИМНАЗИЈЕ у пензији примио би на старање (стан, храна, настава) ученика-цу нижих разреда, из боље куће. — Телефон 30.780. 766 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ издату од општинске управе у Остругници бр. 102 изгубио сам. Оглашујем за неважећу. Радован Стојановић. 776 1—1

ИЗГУЂЕЊЕНУ ЛИЧНУ КАРТУ бр. 1190 издату од претстојништва полиције Ужиче, оглашавам неважећом. Константин Јовановић, електр. Ужиче. 776 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ за 1943 год., издату од претстојништва градске полиције изгубила сам. Оглашавам исту неважећом. Кононова Живоратка, домаћица Ужиче. 766 1—2

ЛИЧНУ КАРТУ за 1943 год., издату ми од начелства Среза Ужичког, изгубио сам. Оглашавам неважећом. Костић Мијанло — Ужиче. 766 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 1007 и дуванску књижицу бр. 427 обавезе добивене из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу. Изгубио сам. Овим их оглашујем за неважеће. Јован Радуловић, трг. помоћник. 777 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 224 издату из Среза Гужанског округа Крагујевачког изгубио сам. Овим је оглашујем за неважећу. Радојко Арсенијевић, општина Становљанска. 788 1—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 3101 издату од Претстојништва полиције Крагујевца изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Илија Ђурђевић. 765 3—3

ИЗБЕГЛИЧКУ легитимацију бр. 93316 добивену од Претстојништва полиције Крагујевца, изгубила сам оглашујем је за неважећу. Ђока Гајић. 766 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва полиције у Крагујевцу, изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Даница Петковић. 779 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од претстојништва полиције Крагујевца, изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Сибинка Илић. 780 1—3

ИЗБЕГЛИЧКУ ЛЕГИТИМАЦИЈУ издату од претстојништва полиције Крагујевца, изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Јованка Ковачевић. 781 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од претстојништва полиције у Крагујевцу, изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Јелена Димитријевић. 782 1—3

ИЗГУЂЕЊЕНО СВЕДОЧАНСТВО VII разреда оглашујем за неважеће. Живадин Пантић. 783 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од претстојништва градске полиције Крагујевца изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Љубомир Вуловић. 784 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од претстојништва полиције у Крагујевцу, изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Десанка Симовић. 785 1—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од претстојништва полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Љубомир Јаковљевић. 786 1—3

РЕЧНИК

СРПСКОГ КЊИЖЕВНОГ ЈЕЗИКА
ОД ДР. Л. БАКОТИЋА
156 000 РЕЧИ 140 СТРАНА

СРПСКО-НЕМАЧКИ РЕЧНИК

ПЛАТНЕНИ ПОВЕЗ. ДИН. 450.—
ОД А. ВИЛХАРА

ПЛАТНЕНИ ПОВЕЗ. ДИН. 190.—

Вилхар:	Италијанско-српски речник	150.—
Р. Ф. Милер:	Стада и пастири увезано	
Д. Илић-Јејо:	Дунавска улица (приповетке)	25.—
Д. Илић-Јејо:	Хлеб наш насушни (драма)	12.50
Ги Де Мопасан:	Целокупна дела увезано у 11 књига	2.800.—
Доситеј Обрадовић:	Дела (увезано)	320.—
Петар Прерадовић:	Дела "	320.—
Мил. Ускоковић:	Дела "	320.—
Август Шеноа:	Дела "	320.—
Јанко Веселиновић:	Дела "	320.—
Јаков Игњатовић:	Дела I "	320.—
Јаков Игњатовић:	Дела II "	320.—
М. Кашанин:	Заљубљеници (увезано)	120.—
Избор руских писаца:	Тургењев, Гогољ, Гаршин (увезано)	100.—
Е. К. Бекетова:	Два света (увезано)	150.—
Др. Гргур Јакшић:	Европа и Васкрс Србије (увезано)	200.—
Стеван Бенини:	Кад се униште илузије (роман)	50.—
Дела Ђуре Јакшића:	Песме (плат. повез)	160.—
	Драме (плат. повез)	160.—
Жељко Павловић:	Опсада Скадра	110.—
Николић:	Илустроване народ. песме I/II	75.—
В. Јанковић:	Дечак с Уне	63.—
Илић:	Основе техничког цртања	25.—
Михаиловић:	Полне болести и њихово лечење	50.—
Џамоња:	Гладовање као лековити фактор	50.—
Зечевић:	Гајење бресака	25.—
Шишковић:	Један од многих (роман)	34.—
Лапчевић:	Наша стара пољопривредна култура	38.—
Јовић:	Практична упутства за руковање моторних возила	75.—
Кирхнер:	Како ћемо се заштити од отровних гасова	38.—
Николајевић:	Краљ Милан и Тимочка буна	63.—

Књижарима уобичајени рат

Код поручбина изволите одмах новац послати за наручене књиге.

СРПСКА КЊИЖАРА
БЕОГРАД, КРАЉА АЛЕКСАНДРА 18

Тел. 26-009 Чек. рач. код П. Ш. 61240 787 1—2

Стари накит

Бриљанте, сребро, порцулан, старински накит од сребра (филигран) најбоље плаћа а највећи избор сребрних и других ствари за поклоце има
„СРБО-СТИЛ“ КРАЉА АЛЕКСАНДРА 17 — ТЕЛЕФОН 21-332 770 1—1

Посетите стовариште модерног намештаја

ЂОРЂА БАРЈАКТАРОВИЋА

Краља Александра бр. 87 и 97 Телефон 40-156

На лагеру има велики избор спаваћих соба, кухиња, трпезарија, комбинованих соба, кауча, патент фотеља, салонских дубоких фотеља, уз најниже цене, најлепши избор за 1943/44. 788 2-4

Златан накит стари и нови купујем

Дијаманте крупније, бриљанте све величине, златне зубе, бурме, прстење, минђуше, брошеве, брезлетне, ланце, сатове златне, сребрне и металне; само исправне и од бољих познатих марака; старо злато оштећено, излизано, поломљено и горело, стари сребрни новац, есцаје и остале исправне предмете од сребра. Кристал и порцеланске боље сервисе купује и највише плаћа позната и дугогодишња фирма «ВРАЧАР». Све горе поменуте предмете процењујем стручно и бесплатно.

„ВРАЧАР“

Власник МИЛИВОЈЕ М. МИТРОВИЋ

Београд — Палилулска ул. 6 — Продужење Душанове код Бајлонове пиваре — Тел. 28-706. 789 1—1

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

ФИЛИЈАЛ У ЛЕСКОВЦУ

изложиће јавној продаји на дан 9 новембра 1943 год. непокретно имање у ул. Марвени трг бр. у Лесковцу са почетном лицитационом ценом од Дин. 401.000.—

Продаја ће се одржати у згради банчиног филијала од 10 до 12 часова, где се могу добити сва даља обавештења. 790 1—1

Државна Хипотекарна банка

ФИЛИЈАЛ У ПОНАРЕВЦУ

изложиће јавној продаји на дан 10 новембра 1943 год. са почетним лицитационим ценама следећа имања:

- 1) Плац са зградом у ул. Немањиној бр. 24 Дин. 300.000.—
- 2) Плац са зградом у ул. Немањиној бр. 4 Дин. 320.000.—

Продаја ће се обавити у згради банчиног филијала у Пожаревцу, од 9—12 часова, где се могу добити сва даља обавештења. 791 1—1

Државна Хипотекарна банка

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом ова имања:

30 ОКТОБРА 1943 ГОД.

- 1) Плац са зградом Шајкашка 9 Дин. 450.000.—
- 2) Плац са зградом Гетеова 73 Дин. 800.000.—
- 3) Плац са зградом Стјепана Љубише 21 Дин. 700.000.—
- 4) Плац Таковска 80—82 Дин. 900.000.—
- 5) Плац са зградом Перистерска 3 Дин. 900.000.—

1 НОВЕМБРА 1943 ГОД.

- 1) Плац Капетан Мишина 21 Дин. 1.200.000.—
- 2) Плац Дим. Туцовића, површ. 439 м² Дин. 260.000.—
- 3) Плац Митропол. Петра, површ. 420,70 м² Дин. 500.000.—
- 4) Плац Мише Вујића, површ. 356,20 м² Дин. 400.000.—

Продаја ће се одржати у банчиној згради Скадарска 33/II, где се могу добити сва даља обавештења.